

Списание за екология и горско стопанство ♦ 3 лв.

ТОРА

3/2017

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

The STIHL logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "STIHL" in a bold, white, italicized sans-serif font, with a registered trademark symbol (®) to its upper right. The logo is set against a solid orange rectangular background.

ПЪРВИЯТ ИЗБОР НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ

Храсторезите на STIHL

A professional forestry worker is shown from the back, working in a forest. He is wearing a full set of safety gear, including an orange helmet with a headlamp, orange and black protective clothing, and orange gloves. He is using a STIHL brushcutter to clear undergrowth. The brushcutter is white and orange, with the STIHL logo visible. The forest is filled with tall, thin evergreen trees and dense grass and brush. The sky is blue with some clouds.

При работа в гората храсторезите FS 360 C-EM и FS 490 C-EM на STIHL убеждават с изключителна здравина и надежност и впечатляват с комфортно управление и обслужване, ниски нива на вибрации и висока мощност. Ето защо те са първият избор на професионалистите при поддържка на зелени площи, отглеждане на млади горски насаждения и отстраняване на храсти и избуяла дива растителност, както и за рязане и надгряване при работа в гората.

Само при дилърите на STIHL:

www.stihl.bg

Поклон!

Отново сме пред професионалния горски празник - Седмицата на гората, отбелязването на който датира от 1925 година. Още от зората на неговото честване той се превръща в национален. Милиони граждани на България залесяват стотици милиони фиданки.

Днес горите на България се приемат като природна даденост, която предоставя не само дървесина, а и жизнена среда с красиви пейзажи и зони с уникален микроклимат. С основание страната ни вече се нарежда сред най-залесените в Европа с впечатляващо биоразнообразие и предпоставки за включване на обширни територии към световното природно наследство и към международни програми за природосъобразен и устойчив режим на стопанисване на горските съобщества.

Поклон и благодарност към професионализма и безрезервната отдаденост на поколения лесовъди и горски служители. За почти 140 години от съществуването на организираната горска система са създадени 18 млн. дка нови гори, от които 780 000 дка са с изключително противоерозионно значение. Изградени са над 600 000 м³ технико-укрепителни съоръжения за борба с ерозията. Осезателна е благоприятната климатична промяна в редица райони на страната.

Лъжичката катран в празничната атмосфера са продължаващите безскрупулни посегателства срещу горски служители, какъвто бе и скорошният тежък инцидент в ДГС - Панагюрище. Въпросите защо и докога остават актуални.

Редакционен съвет:

Председател:
д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ

Членове:

инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ
инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ
проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ
д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ
доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ
доц. д-р ЗДРАВКО СТАЛЕВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

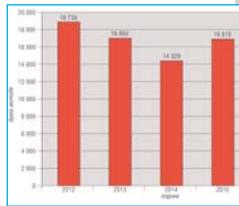
Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(водец на броя)

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЪОВА-ИЛИЕВА
vanjakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМИАНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42;
тел./факс: 02 988 04 15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВГ22
ІВАН ВG39 ТТВВ 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
21.03.2017 г. Индекс 20346.
Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отгелен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността
на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите
на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

- 2 **Интервю: Проф. Иван Палигоров пред сп. „Гора“: Носим отговорност не само към нашите предшественици, но и към бъдещите поколения**
- 4 Горско планиране: Политиките и заключенията от процеса на изготвяне на областен план за развитие на горските територии
- 6 Пред Седмицата на гората: Да служиш достойно на гората на своята страна
- 9 Информация: Работно съвещание по стопанисване на горите
- 9 Нов директор на Института за гората
- 10 Лесозащита: Здравословно състояние на горите и предвидени мероприятия по защита от вредители и болести през 2017 г.
- 13 Екология: Европейската природа се нуждае от реална защита
- 14 **Анализи: Контрол, опазване и защита от пожари на горските територии през 2016 г.**
- 19 Новини от държавните предприятия
- 20 Гори и екология: Екосистемните ползи от горите на Странджа
- 22 Юбилей
- 22 **Нови книги**
- 23 Информация: Уважение пред великото дело на български лесовъди
- 24 Пътешествия: Санкт Петербург - най-красивият град на Европа
- 26 **Гост на редакцията: Инж. Атанас Ташев: Лесовъдът вече не е поставен от обществото на достойно място**
- III Обичам България: Сълзите за грънчаря

На корицата
Снимка Йордан ДАМИАНОВ

CONTENTS

- 2 Interview: Prof. Ivan Paligorov: We have a responsibility not only to our predecessors, but also to future generations
- 4 Forestry planning: Policies and conclusions of creating a regional plan for development of forest areas
- 6 Before the Forest Week: Serving worthy of the forest
- 9 Information: Conference for forest management
- 9 New Director of the Forest Institute
- 10 Forest protection: Forest condition and planned activities in protection from pests and diseases in 2017
- 13 Ecology: The European nature needs real protection
- 14 Analysis: Control, protection and fire protection of forest areas in 2016
- 19 News from State enterprises
- 20 Forests and Ecology: Ecosystem benefits from the forests of Strandja
- 22 Jubilee
- 22 New books
- 23 Information: Respect to the great work of Bulgarian foresters
- 24 Travels: St. Petersburg - the most beautiful city of Europe
- 26 Guest of the Editorial office: Atanas Tashov: Foresters are no longer set by society on worthy place
- III I Love Bulgaria: Tears for the potter

Проф. Иван ПАЛИГОРОВ - заместник-министър на земеделието и храните, пред списание „Гора“

Носим отговорност не само към нашите предшественици, но и към бъдещите поколения

- Проф. Палигоров, можем ли да говорим за приемственост в управлението в ролята Ви на зам.-министър?

- Служебното правителство има основна задача да проведе демократични и честни избори в страната. Нашата роля е работата на държавата във всички сектори да не прекъсва. Заемайки се с това, направихме констатация какво е постигнато досега и какво предстои в следващите няколко месеца.

Трябва да си даваме сметка, че не можем да започваме винаги отначало и трябва да продължаваме добрите начинания и да утвърждаваме добрите практики. Ако ме питате конкретно - вече се проведе встъпителен семинар на Международната банка за възстановяване и развитие за националната горска инвентаризация. Като продължение на водената политика смятам и работата по предприемане на спешни мерки за опазване на здравословното състояние на горите, включително работата с недържавните собственици на гори, свикването на Националната комисия по лесозащита към ИАГ, направеното по Оперативна програма „Морско дело и рибарство“ и така нататък.

- Доскоро като председател на Съюза на лесовъдите сте запознат с проблемите на колегията и сте заемали позиция по много актуални теми. Как това ще повлияе на работата Ви?

- СЛБ действително дава възможност да се обобщят наболените проблеми на колегията, но не разполага с никакви инструменти освен декларации и становища. Сега, като зам.-министър, мога да поставя директно тези проблеми. На един от тях вече търсим решение - ще предложим промяна в наредбата за работното облекло, която да се отнася за служителите на терен. Тъй като те се нуждаят ежедневно от работно облекло, вместо костюми ще получават по два комплекта теренно, което ще се подменя ежегодно. Вторият въпрос засяга взаимодействието и координацията между държавните горски предприятия и техните поде-

ления и регионалните дирекции по горите във връзка с опазването на горите от болести, вредители и от пожари. Започва обявяването на новия пожароопасен сезон и работата по превенцията на горите от пожари. В същото време около 140 000 дка са горите, засегнати от корояди, над 200 000 дка са пострадали от муналогодишните снегонавявания, което прави около 350 000 дка гори, които трябва да бъдат освободени от повалената и изсъхнала дървесина от короядните петна (близо 1 млн. м³) и да бъде предприето действие за тяхното стопанисване.

- Кои са другите актуални теми за сектора?

- В началото на всяка година вниманието на колегията се съсредоточава върху отбелязването на Седмицата на гората. Подготвяме програмата, в чийто фокус ще бъде работата с децата, с младите хора.

Вих отбелязал и темата за разделението на колегията на работещи в държавните предприятия и в регионалните дирекции по горите и специализираните звена на ИАГ. Това противопоставяне е ненужно и ми се иска да се отнасяме с повече колегиалност едни към други.

Обмисляме и идеята на предишното ръководство за организиране и провеждане на национално съвещание по дърводобива, което не е провеждано отдавна. Наложително е да поставим въпроса за липсата на достатъчно квалифицирана работна ръка в дърводобива, а оттам и за капацитета на дърводобивните фирми да извършват дейността си.

- В каква посока ще се търсят решения?

- Издадохме специална наредба за подготовката на работниците и лицензите за работа с горска и земеделска техника. Стремим се да приведем всички в пълно съответствие с изискванията за безопасни условия на труд, за да намалим риска от инциденти и да предпазим човешкия живот.

Предмет на обсъждане са и дългосрочните договори с

фирмите за дърводобив, което ще им позволи да осигурят постоянни квалифицирани работници, да инвестират в техника, да се възползват от т.нар. горски мерки на Програмата за развитие на селските райони. Технологията и техниката в дърводобива е от 80-те години на миналия век. Немислимо е да останем на това ниво.

Вероятно ще се нуждаем и от специална техника, с която механично се обелва кората на дърветата, нападнати от корояд, за да се предотврати разпространението му при транспортирането на дървесината. Това ще наложи да търсим партньори сред фирмите за дърводобив и държавните горски предприятия, които да инвестират в такава техника.

Трудност създава и недържавната горска собственост, в която нямаме право да осъществяваме лесовъдски мероприятия без съгласието на собственика. Търсим начин при усвояването на короядните петна в държавната гора да обхванем и съседните недържавни. ЮЗДП имат известен опит в това отношение, като предлагат договори на собствениците, според които разходите за добива, направени от предприятието, ще се приспадат от приходите от продажбата на дървесината и собственикът ще получи остатъка. Проблемът идва от невъзможността да открием всеки от собствениците.

- Има ли интерес към продажбата на частни горски имоти на държавата?

- Закупуването на недържавни гори от държавните горски предприятия е добра практика, която би било добре да продължи. Това дава възможност за комасация на горите, тъй като частните владения са разпръснати по малки площи, а собствениците не могат да си позволят да ги стопанисват ефективно. Интересът от страна на частните собственици на гори е голям. Само в едно от предприятията има над 1000 заявki, което е десетократно повече от възможността за изкупуване. След направена проверка на приключените вече сделки бе установено, че са извършени при пълна прозрачност. Схемата може да продължи, но трябва да се гарантира с воля на правителството и парламента от следващия мандат.

- На какъв етап е националната горска инвентаризация?

- Бих искал да изясня, че националната горска инвентаризация (НГИ) трябва да бъде приложена у нас по няколко много важни причини. Първо, за да разполагаме с надеждна информация за стратегическо планиране, която да е съпоставима с предоставената от всички европейски страни. Националната горска инвентаризация не бива да се противопоставя на инвентаризацията за националното горско планиране, която се извършва в отделните горскостопански единици. Този тип планиране започва у нас още от началото на ХХ век. Инвентаризацията дава основание за планирането на мероприятията на съответната група насаждения или стопански класове за едно десетилетие, докато НГИ дава национално съпоставими и значими данни като разпределение на площта и на общия запас по дървесни видове, данни, които няма как да получим като сбор от конвенционалната инвентаризация за нуждите на горското планиране. Досега поради липса на

средства тази важна тема е поставяна на втори план, но съм благодарен на предишното ръководство на МЗХ, че договарят и подписан и вече се провежда вътършният семинар по проекта. В следващите 18 месеца предстои много напрегната работа на територията на ЮЗДП, което е избрано за пилотен регион за първата национална горска инвентаризация. В Европа този процес е започнал преди десетилетия, като някои от страните вече разполагат с втора или трета национална горска инвентаризация. Предстои нашите консултанти от Световната банка да предложат съответната технология за България, която трябва да бъде приета от Националния консултативен съвет по проекта. След това предстои обучение на експерти и закупуване на съответното оборудване и софтуер. Следва експерименталното приложение, а от получените резултати ще бъдат обобщени данни за съответния пилотен регион. Надявам се освен данните от измерванията в края на 18-те месеца на проекта да получим препоръки за нашите действия в другите райони на страната. За пилотния регион използваме опита на Швейцария.

- Става дума за дългосрочна политика, която няма да се ограничи в мандата на едно правителство.

- Политиката в областта на горското стопанство се прави днес, но дава отражение върху стопанисването и управлението на горите в бъдеще. Днес вземаме решения въз основа на това, което сме наследили от нашите предшественици и се надяваме действията ни да са правилни, за да имат нашите деца и внуци такива гори, каквито получихме ние от нашите родители. Защото горите са онази част от природата, която създава най-добри условия за развитие на обществото. Така че трябва да продължим тази политика на предишните поколения лесовъдци, които в началото на миналия век са намерили една опустошена откъм гори държава и неслучайно лесовъдът Христо Разсуканов в една от своите пиперливи статии в тогавашните вестници пише, че за цивилизоваността на един народ се съди по горите му. Така започва тази мащабна по своите характеристики дейност с 18 млн. дка залесени гори, с много баражи и други укрепителни съоръжения, които изграждат облика на днешна България. Отговорността, която носим, е не само пред нашите предшественици, а в по-голяма степен пред децата и внуците ни.

- Какво пожелание ще отправите към нашите читатели в навечерието на Седмицата на гората?

- Пожелавам на цялата колегия да има увереността и смелостта да утвърждава добрите практики в своята работа. Време е да спрем да създаваме впечатление за политически и/или лобистки зависимости, а да отдадем значимото на стопанисването и опазването на зеленото богатство на страната. Ръководството на МЗХ и лично аз ще бъдем зад всеки, който изпълнява съвестно задълженията си.

Пожелавам здраве, много сили и воля в професионалното стопанисване на българската гора, в което е благородството и красотата на лесовъдската професия!

Интервю на Юлия СЪБЧЕВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Политиките и заключенията от процеса на изготвяне на областен план за развитие на горските територии

**Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - директор на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“,
д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА - главен експерт в ИАГ**

Със Закона за горите от 2011 г. се въведе необходимостта от разработването и приемането на областни планове за развитие на горските територии (ОПРГТ). Това са нов тип стратегически документи за планиране на горскостопанските мероприятия на областно ниво.

С въвеждането на този нов тип планови документи горското планиране в нашата страна ще се извършва вече на три нива:

1. Национална стратегия за развитие на горския сектор и Стратегически план за развитие на горския сектор.
2. Областен план за развитие на горските територии.
3. Горскостопански планове и програми (досега лесостроителни проекти и програми).

Обект на областните планове за развитие са всички горски територии в съответната област, независимо от тяхната собственост. Тези планове се хармонизират с областните стратегии за развитие по Закона за регионалното развитие.

ОПРГТ имат за цел да се изработи единна горскостопанска карта за горските територии за областта, като се използват съществуващите кадастрални и горскостопански карти, картата на възстановената собственост, ортофотоснимки на територията и други източници. В областния план се прави описание на природните условия и горските територии, посочват се характеристика на собствеността, съществуващата структура на управление на горите, историята на горското стопанство в района, лесистостта на областта и общините, анализ и оценка на потенциала на горските ресурси, ролята и значението на горското стопанство за икономиката на административната област. В него се определят и отразяват в пълния им обхват всички категории горски територии, териториите, предоставящи обществените екосистемни ползи, и зоните за защита от урбанизация. В плана се определят целите на управление на горското стопанство по категории гори на общинско и областно ниво, както и целите на управление на ловното стопанство. За всяка категория горска територия се посочват и/или определят насоки за управление, забрани и ограничения, а функционалното зонироване на горските територии осигурява възможност за възмездно ползване на обществените екосистемни ползи (ОЕП).

ОЕП са също ново понятие, въведено в българското законодателство чрез Закона за горите в отговор на све-

товните и европейските тенденции за търсене на възможност за устойчивостяване и възмездяване на собствеността на земи и гори за направените разходи по поддържане и осигуряване на разнообразни екосистемни услуги (ползи). Възмездни ОЕП са тези, които благоприятстват извършването на стопанска дейност.

Областният план за развитие на горските територии е документът, чрез който се определят конкретните горски територии и зоните извън тях, в които ползването на ОЕП е възмездно, като едновременно с това се определят и видовете специализирани стопански дейности, за които се дължи плащане за обществените екосистемни ползи.

Задание за разработване на областни планове за развитие на горските територии се възлага от регионалните дирекции, в чийто район на дейност попада областта. Утвърдените задания се представят от възложителя на компетентните органи по Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие за произнасяне относно необходимостта от провеждане на процедура по екологична оценка и оценка за съвместимост с целите на „Натура 2000“. Изпълнителната агенция по горите и нейните структури, държавните предприятия и техните териториални поделения, собствеността на горски територии, общините, ловните сдружения и други заинтересовани лица и ведомства предоставят на лицата, изработващи областните планове за развитие на горските територии, информация, която по закон те поддържат и съхраняват и която е необходима за целите на изработването на областните планове. Съществен момент при разработването на ОПРГТ е идентифицирането и включването в процеса на планиране на всички заинтересовани лица. В процеса на изработване на проекта на ОПРГТ изпълнителят провежда консултации с обществеността, които имат за цел да представят процеса, целите и задачите на планиране, както и графика за изработване на плана, като тази информация се представя и във всяко кметство в писмена форма.

Провеждат се представително за областта социологично проучване и срещи със заинтересовани групи за проучване на нагласите на обществеността относно целите, режимите и насоките на управление на горското и ловното стопанство.

Областните планове за развитие на горските територии съдържат информация в кои територии ще има възмездно ползване на обществени екосистемни

услуги. В рамките на процеса по разработване на плана се провеждат срещи във всяко кметство, където се обсъждат и вземат решения кои ще са тези територии и се съставят списъци с видовете стопански дейности, за които се дължи плащане.

Проектът на областния план се публикува на интернет страницата на Изпълнителната агенция по горите, съответната регионална дирекция по горите, областната администрация и съответните общини. Преди приемането му регионалната дирекция организира обществени обсъждания във всяка от общините, попадащи в обхвата на плана.

За всяко обществено обсъждане се съставя протокол с изразените становища и предложения. След обществените обсъждания лицето, разработващо плана, мотивирано приема или отхвърля направените предложения, като в съответствие с тях преработва проекта, след което отново го представя на регионалната дирекция.

След получаването на материалите директорът на регионалната дирекция по горите представя на съответните областни съвети за развитие преработения проект с мотивирана справка за приетите и неприетите бележки и препоръки за съгласуване с областните стратегии за развитие, разработени по реда на Закона за регионалното развитие.

Едва след съгласуването на проекта с тези стратегически документи той се представя на изпълнителния директор на ИАГ, който го представя на министъра на земеделието и храните за утвърждаване. Новите елементи в същността и процеса по разработване на този тип планови документи обосновават необходимостта от експериментален ОПРГТ, чрез който да се премине през целия процес от неговото възлагане, разработване, представяне и обсъждане с обществеността.

Експерименталният и частичен ОПРГТ за териториите на общините Берковица и Вършец беше осъществен в рамките на проект „Разработване и моделно прилагане на секторни политики, насочени към екосистемните услуги“, финансиран чрез Програма BG03 „Биологично разнообразие и екосистеми“ в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 година. В неговото реализиране на експертно ниво участие взеха представители на Изпълнителната агенция по горите, Регионалната дирекция по горите - Берковица, Министерството на околната среда и водите, Министерството на финансите и други.

В процеса на изпълнение на задачите по проекта възникнаха следните въпроси, засягащи нормативните изисквания за изготвяне на областен план за развитие на горските територии:

- конкретната дейност на регионалните дирекции по горите при възлагането за разработване и приемането на ОПРГТ;
- съдържанието на заданието за разработване на ОПРГТ;
- провеждане на разяснителните кампании при разработването на ОПРГТ, обществените обсъждания и приемането на разработения план;
- методиката за зонироване на горските територии - по предназначение на горите или по категории на

горските територии;

- структурата и методиката за провеждане на социологическото проучване за нагласите на обществеността относно целите, режимите и насоките за стопанисване на горските територии.

Разработването на експерименталния частичен ОПРГТ показва, че въвличането на заинтересованите страни в информационни и работни срещи е труден и дълъг процес, чийто успех зависи от предоставяната практическа и преди всичко полезна информация. Разяснителните кампании по разработването на тези планове трябва да се провеждат на ниво община и по кметства, като се търсят начини за повишаване на интереса на местната общност за участие в работните срещи. За целта е необходима целенасочена работа със собственици, местни власти, институции и стопански субекти. Практиката показва, че е особено полезно повишаването на капацитета да се извършва чрез посещение на отделните населени места при собствениците, кметовете и отделните горски структури, като по време на тези срещи открито се дискутират практически теми и конкретни въпроси от значение за всички страни. При анализиране на предложенията не трябва да се допускат отклонения от поставените цели и задачи, както и от съдържанието на ОПРГТ. Много често съществува желанието за включване на допълнителна информация за горите, която не е предмет на изготвяните планове. Работата с широката общественост трябва да обхваща всички аспекти на горкостопанските дейности - от тяхното планиране до крайното им изпълнение.

Важна предпоставка за успешното разработване на ОПРГТ, отразяващ интересите на всички заинтересовани страни, е привличането на журналисти и медици, които да отразяват процесите по изготвяне на плана. Съществени фактори са и различните неправителствени организации, които често са свързващо звено в местната общност.

Разяснителни и обучителни кампании е редно да се провеждат не само сред заинтересованите страни, но и сред експертите и специалистите от РДГ, ИАГ, по възможност при самото изготвяне на областния план.

Разработването и прилагането на схема за мониторинг и оценка на изпълнението на областния план е залог за крайния успех на това ниво на планиране в горските територии.

Експертите, които взеха участие в реализирането на този иновативен проект, се сблъскаха с истинско предизвикателство да обобщят близо две години работа в няколко страници, съдържащи най-важните заключения. В началото на този опит бяха обсъдени основните стъпки и изисквания. Нужен беше план за реализация. Необходимо беше да се анализират начините за постигане на целите, както и ползата от осъществения експеримент и получените резултати. Вероятно не сме дали отговор на много въпроси и занаяг ще продължим да търсим тяхното решение. Важно е да бъдем адекватни към съвременната обществено-икономическа среда, имайки предвид, че не съществуват универсални решения и че промените в нагласите изискват време.

Да служиш достойно на гората на своята страна

През 1996 г. Седмицата на гората бе открита в Доспат на 1 април. Огрян от дългоочакваното слънце и окъпан в първия полъх на пролет, подготвян с желание, празникът бе под мотото, което разбираше дори дете - „Отглеждане, залесяване и опазване на горите“. Защото в края на миналия век никой не е поставял под съмнение тези съставни на професията лесовъд. Цялото население на родопския град бе на откриването на новата красива сграда на ГС - Доспат, а след това и на площада, за да участва в празника на горските, без да има програми и проекти за работата с обществеността. В списъка на отличените за труда си през изминалата година бяха мнозина.

Тази Седмица ще остане паметна и с още една нова придобивка. На 6 април националното честване на Деня на българския лесовъд и горския работник се състоя в Попово, където бе открита новата административна сграда на Горското стопанство. Тук от инж. Богдан Богданов - тогавашния председател на Съюза на лесовъдите в България, за първи път бе обявено ново отличие - „Лесовъд на годината“. Първият носител на годишната награда става инж. Атанас Ташев - тогава директор на Районната дирекция по горите - Смолян. Следващата година - време на политическото противопоставяне, изтрива от нашата история награждаването за цели пет години, а всъщност то е зачитане и уважение към постижения на лесовъдите на професионалния им празник. През 2002 г. Съюзът на лесовъдите в България, с председател проф. Димитър Коларов, възстановява званието и оттогава още 15 лесовъди са удостоени с високото отличие.

Нека отново да припомним за кои години е званието и имената на носителите му: за 2001 г. - инж. Иван Гунчев (тогава началник на РУГ - Велико Търново), 2002 г. - инж. Христо Христов (тогава директор на РУГ - Шумен), 2003 г. - инж. Стоян Димитров (тогава директор на ДЛ - Стара Загора), инж. Тодор Невков (тогава началник на РУГ - Пловдив), 2005 г. - инж. Айнура Ибрямова (тогава началник на РУГ - Кърджали), 2006 г. - инж. Петър Воденичаров (зам.-началник на РУГ - Велико Търново), 2007 г. - г-р инж. Димитър Вълков (тогава директор на УОГС „Петрохан“ - с. Бързия), 2008 г. - инж. Василий Маринковски (тогава началник на РУГ - Кюстендил), 2009 г. - инж. Мико Павлов (тогава директор на ДГС - Карлово), 2010 г. - инж. Пенчо Дерменджиев (тогава директор на РДГ - Пловдив), 2011 г. - инж. Марко Запрев (тогава зам.-директор на ДГС - Гърмен), 2012 г. - инж. Златка Азманова (нач.-отдел „Стопанисване на горите“ в ЮИДП - Сливен), 2013 г. - инж. Сашка Иванова (зам.-директор на РДГ - Смолян), 2014 г. - инж. Ярослав Ярославов (зам.-директор на ДГС - Стара Загора), 2015 г. - инж. Жельо Марев (зам.-директор на ЮИДП - Сливен). Всяка година са излъчвани и по трима погласници на носителя на голямото отличие, а от 2006 г. е въведена категорията „За цялостен лесовъдски принос“, чийто пръв носител става дългогодишният директор на ДЛС „Несебър“ и общински лесовъд инж. Иван Ербакамов (1939-2016).

В навечерието сме на деня, в който ще научим името на 16-ия носител на званието „Лесовъд на годината“ за 2016 г., което е признание професионално, а не политическо, и означава само едно - лесовъд, служил достойно на гората на своята страна.

С два взаимосвързани въпроса се обърнахме към носители на най-високото професионално отличие:

Какво е за Вас гората? Можем ли да бъдем доволни от състоянието ѝ в началото на XXI век?

Инж. Иван ГУНЧЕВ (2001 г.)

За мен гората е огромна любов - първата след любовта ми към моето семейство. Тази любов се роди в далечната 1957 г. в Техникума по горско стопанство във Велинград, „придружи“ ме във ВАТИ, не ме изостави при работата ми в горите на различни места и длъжности. Желанието ми

винаги е било подобряване на състоянието на горите, но никога не съм забравял да търся красивото и да откривам невидимото в гората. Дългият ми път в професията само затвърди в мен разбирането, че гората не трябва да приема политически цветове, защото

има само един цвят - зеленият.

Не отричам всичко, което лесовъдската колегия е свършила през последните години, но ме вълнуват проблемите, които все още нямат решение. Недостатъчно силна се оказва борбата ни за самостоятелно горско ведомство. Най-гобратата ли е сегашната структура на горския сектор от горе до долу, като виждаме че тя повлиява след себе си проблема с разделението на колегията? Движението на кадрите и новите назначения са нездравословни както за гората, така и за колегията. Много често се променят дългосрочните горски политики. Виждам безразличието към научните разработки, намалените обеми на залесявания, строеж и поддържане на горските пътища.

Лесовъдската колегия от Великотърновския и Габровския регион провежда горскостопанските мероприятия, като следва лесовъдските принципи и моментното състояние на отделните насаждения. Горите имат шанс, стига политиците да се съобразяват с професионалното становище на лесовъдите.

Инж. Айнур ИБРЯМОВА (2005 г.)

За мен гората е живот. Всяка частица в гората е жива, гори в мъртвата горска постилка има живот.

Гората е цвят. Във всеки един сезон е красота: зимата - бяла, пролетта - зелена, лятото - още по-зелена, есента - оранжево-жълто-червена.

Гората е моят професионален път. Случайно избрала професията на лесовъд, започнала работа в едно от най-добрите стопан-

ства - ГС - Момчилград, работила най-дълго в една от най-лесовъдските дирекции по горите - Кърджали, аз продължавам да мисля за гората като за най-голямото богатство на нашата Родина, а за лесовъдската професия - като за една от най-благородните професии. Гората на нашето време, отброяващо началото на XXI в., придобива все по-голямо значение за обществото. Българската гора е в сравнително добро състояние за разлика от други компоненти на природата и икономиката ни. Можеше ли да е в още по-добро състояние? Можеше! Гората ни има нужда от смели, знаещи и можещи лесовъди, но най-вече е необходимо обществото ни да узрее за нуждата от добро състояние на горите. Това, че се обявяват повече площи за защитени или се протестира против сечите в горите, не означава нашата загриженост за гората. Моля оставете стопанисването на горите на професионалистите!

Д-р инж. Димитър ВЪЛКОВ (2007 г.)

Като млад лесовъд мислех, че гората трябва да прилича на овощна градина, а лесовъдът да е край нея нещо като горски агроном. Първата „корекция“ на това мое разбиране получих от колежата от Източна Германия, на когото показвах колко са хубави и по-редени горите в УОГС - Петрохан, което ръководех. - Тук може и да постигнеш всичко „пог конец“ - ми каза той, - но гората сама по себе си е огромно разнообразие, което всеки лесовъд трябва да зачита и да не се старее да го променя. В друг случай с проф. Никола Ботев попаднахме на едно буково дърво, криво и със странна форма, на което гори можеше да седнеш на пусия. Казах, че трябва да се махне. Но проф. Ботев веднага попари моя ентузиазъм: „Всичко, което се намира в природата, е ценност, независимо от формата и предназначението му, и трябва да се толерира и пази“. Така в мен като лесовъд се породило разбирането, че всяко необичайно нещо прудава аромат и неповторимост на една гора. Оттогава вина-

ги търсех необичайни дървета и държак да останат. Така, че гората за мен е многообразие, с което лесовъдът трябва да се съобразява всяка минута.

Лесовъдите от XX в. са се постарали много, за да преградат в новия век гора, достойна за наследство. Опитвам се да мисля и да ценя постигнатото досега от лесовъдската колегия, защото днешното време с неговия потребителски подход към гората не може да ми харесва.

се да мисля и да ценя постигнатото досега от лесовъдската колегия, защото днешното време с неговия потребителски подход към гората не може да ми харесва.

Инж. Пенчо ДЕРМЕНДЖИЕВ (2010 г.)

Гората за мен е моето призвание, моят живот и моят съградител. През целия си съзнателен живот съм работил в системата на горите и няма как тя да не е изиграла основна роля в моето оформяне като човек. Но най-важното е, че гората ме научи никога да не прекланяш

глава и да не се съгласяваш сляпо с „хресталаците“ - хората без собствено мнение, съгласни с всички над тях в йерархията, с цел да израснат в кариерата, да се покажат като добрите, не - удобните, експерти. Затова вярвам, че гората ражда хора, които израстват като личности и се запомнят от колегията - като лесовъдите Стефан Дончов, инж. Христо Петричев и други, достойни за името лесовъд. А всички „хресталаци“ (спомнете си песента на „Подуене блус бенг“ и ще разберете за какво говоря) ще бъдат бързо забравени и освободили място за стойностното лесовъдство, повлияно от традицията и професионализма.

Нашите предшественици са ни предали здрава и устроена гора, изпълняваща своите изключително разнообразни функции и носеща блага на цялото общество.

Но състоянието на Магна силва Булгарика е в пряка зависимост от гругия много важен ресурс - лесовъдите. Аз лично като лесовъд се гордея с постигнатото от поколенията на колеги през последните над 130 години в българските гори и в същото време тревожно гледам към бъдещето им. Липсата на подготвени теренни работници, гори мога да кажа - липсата на каквито и да е работници, за основните дейности по възобновяване и стопанисване на горите (в т.ч. и ползването), ста-

рата техника, залитането по съмнителни „екологични“ и „експериментални“ течения и отливът на кадри, заедно с разделянето на единната някога система, би повлияло пагубно върху състоянието на горите в близкото бъдеще. Аз лично съм оптимист и смятам, че перспективата на българската гора преминава не през помпозните слова и призови, а през единността на системата.

Затова се надявам скоро да я видя такава.

Инж. Сашка ИВАНОВА (2013 г.)

Гората е начин на живот. Тя е ежедневната ми работа, с която мога да реализирам себе си като професионалист, възхищение и удовлетворение от свършената работа. За мен гората не е източник само на материални блага. Тя е мястото, където виждам много красота, където чувам тишината, усещам хармонията, където се зареждам с енергия.

Ако се базираме на статистическите данни, площта на горите нараства ежегодно, увеличава се и средната им възраст. И въпреки широко разпространеното мнение в обществото в последните години, че горите масово се изсичат и състоянието им е изключително тревожно, аз смятам, че имаме гора, която е в добро състояние. Да, има проблеми - снеголоми, ветроломи, нападения от корояди. Но това са естествени процеси, които ги е имало и през ХХ в., и с професионалната работа на лесовъдите засегнатите площи са възобновени. Убедена съм, че и сега ще се справим с тези про-

блеми. По отношение на твърдението за масово изсичане на горите бих казала следното: проблемът е в това, че в последните години не се правят достатъчно инвестиции за строителство и ремонт на горски пътища и сечите се водят основно в по-достъпните райони, а в т.нар. „временно недостъпни басейни“ сечи не са водени от 20, 30, 40 години и по този начин са съхранени немалко по площ зрели гори и гори във фаза на старост.

Алеята на лесовъда - на шест години

На 10-11 юни 2011 г. по идея на г-р инж. Димитър Вълков - тогавашният директор на УОГС „Петрохан“ и носител на званието „Лесовъд на годината“ за 2007 г., Съюзът на лесовъдите в България съвместно с Изпълнителната агенция по горите, Северозападното гържавно предприятие - Враца, и РДГ - Берковица, организираха първата национална среща на отличените с високото професионално звание. На срещата в Бързия присъстваха 24 лесовъди - наградените с приза

„Лесовъд на годината“ или техните погласници. След работната програма призьорите и гостите създадоха в двора на Клисурския манастир „Св.св. Кирил и Методий“ Алея на носителите на приза „Лесовъд на годината“, като засадиха 50 фиданки от вечнозелената западна тую.

Дръвчетата нарастват, като УОГС „Петрохан“ се грижи за тях, но за жалост първата среща не бе последвана от други.

Работно съвещание по стопанисване на горите

На 20 и 21 февруари се проведе работно съвещание по стопанисване на горите, организирано от Изпълнителната агенция по горите. Домакин на съвещанието беше Регионалната дирекция по горите - Стара Загора. В съвещанието взеха участие проф. д-р Иван Палигоров - зам.-министър на земеделието и храните, инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор на ИАГ, инж. Красимир Каменов - зам. изпълнителен директор, както и експерти и специалисти от ИАГ, РДГ, държавните горски предприятия, „Булпрофор“, Асоциация „Общински гори“, лесовъди на частна практика. На форума бяха обсъдени проблеми и практики в следните области: възлагане, извършване и приемане на инвентаризацията; изработване, приемане и утвърждаване на горскостопански планове и програми; маркиране на насажденията за сеч; издаване на позволителни за сеч; освидетелстване на сечища; прилагане на Наредба № 8/2011 г. за сечите в горите; стопанисване на защитни гори - планиране и провеждане на сечи; контролна дейност в горските територии; превенция и борба с болести, вредители и други абиотични въздействия; възобновяване на гори, пострадали от биотични и абиотични фактори; работа на комисиите по параграф 49; сеч и транспортиране на дървесина от земеделски територии (прилагане

Участниците в съвещанието

на ЗОСИ и ЗГ) и областни планове за развитие на горските територии. Последвалата дискусия се фокусира върху предложения и въпроси по прилагането на нормативните документи в областта на стопанисването, ползването, транспортирането на дървесината и контрола на извършваните дейности; облекчаване на процедурите по ползване на дървесината в гори, пострадали от биотични и абиотични фактори; планиране на сечите в маломерни гори на частни собственици; вменяване на допълнителни отговорности към лесовъдите, осъществяващи маркирането и издаването на позволителни за сеч; провеждане на обучения с лицата, ангажирани по съставяне на АУАН

и издаването на наказателни постановления; усъвършенстване на отчетните форми ГФ и улесняване на електронното извличане на информация от базата данни на ИАГ; диференциране на наказанията в зависимост от тежестта им; провеждане на регионални съвещания по маркиране, на които да присъстват всички заинтересовани страни и други. Направените предложения ще бъдат обсъдени от по-широк кръг специалисти и ще бъдат взети предвид при предстоящите промени в нормативните документи.

Инж. Мария БЕЛОВАРСКА - главен експерт в ИАГ

Нови ръководители

Директор на Института за гората при БАН - доц. д-р Миглена ЖИЯНСКИ

Родена е на 30.11.1976 г. в София. През 1999 г. завършва ЛТУ, магистратура „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“.

В Института за гората постъпва през 2004 г., като 2005-2008 г. е научен сътрудник II ст., 2008-2011 - гл. асистент, и 2011 - февруари 2017 г. - доцент в секция „Горска екология“. През 2004 г. успешно защитава дисертация „Проучване на кафяви горски почви в иглолистни гори от района на Югозападна Рила планина“ за придобиване на образователно-научната степен „доктор“. През 2002-2006 г. разработва докторантурата в Университета на Франш-Комте, Безансон, Франция, където защитава дисертационната тема през 2006 година.

В периода 2008-2009 г. е гост-изследовател в Университета на Западна Шотландия, Пейсли, Великобритания, където извършва проучвания на почви в урбанизирани лесопаркове от района на Глазгоу. В последните 10 години като доцент в секция „Горска екология“ д-р Жиянски активно работи върху изясняване на проблемите, свързани с кръговрата на елементите в системата почва-растение в условията на глобални промени и антропогенни въздействия. Открояват се приносите ѝ във фундаменталната екологична наука, свързани с изясняването на трансфера на радиоцезий в горските екосистеми и факторите, определящи миграцията на замърсителя в почвите; изясняване на влиянието на земеползването и промените в земеползването върху качеството и количеството на почвеното органично вещество в чувствителните на промени планински екосистеми във връзка с допълване на знанията за акумулация и секвестриране на въглерод и изпълнение на задълженията на страната по Протокола от Киото; прилагане на математически модели, описващи динамиката на въглерода в горските екосистеми в планински и урбанизирани райони във връзка с предоставяне на екосистем-

ни услуги в условията на глобални изменения на средата. Фундаменталните ѝ проучвания в областта на градската екология допълват разбирането за ролята на зелената инфраструктура в урбанизирани територии.

Доц. д-р Жиянски е участвала в разработването на Методика за оценка и верификация на данни от горите при инвентаризация на парникови газове (прилагани от ИАОС и МОСВ), разработила е частта „Улавяне на въглерод“ в Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях (одобрена от МЗХ) и е водещ автор на Методика за оценка и картиране на екосистемни услуги от урбанизирани екосистеми (прието от МОСВ).

Ръководи националната оценка и картирането на екосистемните услуги в урбанизирани екосистеми във връзка с изпълнение на Action 5 от Стратегията за опазване на биологичното разнообразие. Автор е на 73 научни публикации в наши и чужди научни списания, с множество цитирания, и активно участва в научния живот чрез популяризиране на резултатите от работата си на престижни научни форуми в страната и чужбина. Инициира, участва и ръководи научни и практикоприложни проекти, финансирани от наши и чужди източници.

На 26 януари 2017 г. кандидатурата на доц. д-р Миглена Жиянски след конкурс е утвърдена от Управителния съвет на БАН.

Здравословно състояние на горите и предвидени мероприятия по защита от вредители и болести през 2017 година

Инж. Илиян МУТАФЧИЙСКИ - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ в ИАГ

Фитосанитарното състояние на горите през 2017 г. ще бъде по-добро от предходните няколко години съгласно представените прогнози от Лесозащитните станции в София, Пловдив и Варна.

Насекомни вредители в иглолистните гори

Борова процесиянка. Боровата процесиянка е най-широко разпространеният листогризещ вредител в боровите гори през 2017 година. Разширява ареала си в източна посока. Въпреки че площите са слабо нападнати, е необходимо да се предприемат лесозащитни мерки и авиоборба при ниска плътност на вредителя, за да се спре разпространението му и да се преодолее негативният екологичен ефект. Засегнатите площи са 199 759 декара. Предвидената за авиоборба площ е 22 910 дека, от които 11 608 дека за авиохимична, 11 072 дека за авиобиологична и 888 дека за механична борба. Отчита се увеличаване на нападнатите площи с 66 504 декара.

Борови листни оси. Наблюдава се слабо намаляване на нападнатите площи в сравнение с 2016 г., които за 2017 г. са 31 784 декара. В силно нападнатите площи ще се проведе авиохимична борба срещу ръждивата бороволостна оса на площ 2601 декара. Срещу самотната бороволостна оса е предвидено да се изведе наземна химична борба на площ 2 дека и механична борба на площ 50 декара.

Корояди. През последните години нападнатите площи от короядите и ликоядите значително се увеличиха. Основна причина за разрастването е ненавременното извършване на принудителните сечи вследствие на повредите от абиотични фактори през 2014 и 2015 година. Засегнатите площи от стъблени вредители през 2016 г. бяха на площ 41 234 дека, а за 2017 г. са 147 219 дека, което е увеличение с 357 %. Предвидени са мероприятия на площ 78 733 дека, с 241 % повече в сравнение с предходната година.

Най-големи площи са засегнати от комплекс корояди - 76 779 декара. За борба са предвидени санитарни сечи на площ 57 990 декара.

В белоборовите гори най-голямо съхнене се предизвиква от върховия корояд. Засегнатите площи са 26 800 дека, като се предлагат за санитарна сеч 16 457 декара.

Значително се увеличиха през 2017 г. нападнатите площи от шестзъб корояд. Основен стъблен вредител по черния бор, но в смесените култури от черен и бял бор се наблюдава и по белия бор. Засегнатите площи са 6915 декара. Предлагат се за санитарна сеч на площ 2249 декара.

От големия горски градинар се очакват нападения на площ 34 623 декара. Вредител, при който възрастните се дохранват със сърцевината на младите клонки, които впоследствие изсъхват. Причинява отслабване на съпротивителните сили на нападнатите гървостои. Предвижда се санитарна сеч на площ 1250 декара.

В смърчовите гори се наблюдава единствено нападение от типограф на площ 2097 дека, като на 1086 дека е пре-

двидена санитарна сеч. Единствено при този вредител имаме незначително намаляване на нападнатите площи (2839 ха) в сравнение с предходната година.

Болести и съхнене на иглолистните гървесни видове

Общата засегната площ от болести и съхнене по иглолистните видове е 35 160 дека, което е увеличаване с 23 % в сравнение предходната година. Предвидените мероприятия са на площ 15 644 дека, с 95 % повече в сравнение с 2016 година.

Съхнене на белия и черния бор. При белия бор се наблюдава най-голям размер на засегнатите площи от съхнене, които са 12 887 дека, като се предвижда санитарна сеч на площ 4724 декара. Следва съхнене при смесените борови гървостои на площ 7709 дека, с предвидени санитарни сечи на площ 3648 декара. При черния бор засегнати са 8503 дека с предвидени санитарни сечи на площ 3050 декара.

В сравнение с миналата година над два пъти се увеличават площите със съхнене на леторасли и клонки на бора - 3897 декара. Предвидено е извеждането на санитарни сечи на площ 33 369 декара.

Съхнене при смърча. Наблюдава се слабо увеличаване на засегнатите площи в сравнение с 2016 г., които са 1812 декара. На площ от 567 дека е предвидено да се изведат санитарни сечи.

Насекомни вредители в широколистните гори

Засегнатата площ от насекомни вредители в широколистните гори е 74 824 декара. През 2016 г. тази площ е 86 498 дека, или намаляване с 13 %. Това се дължи основно на затихналите нападения от буков скокльо в буковите гори.

Педомерки и листоврътки. Засегнатите площи през 2017 г. от тези вредители се увеличават почти двойно в сравнение с 2016 г., като възлизат на площ 41 402 декара. Като силно нападнати са посочени 440 декара. За окончателно определяне на размера на площите, в които ще се изведе авиоборба, ще бъде изготвена доуточняваща прогноза на база резултатите от фотоеклекторите.

Буков скокльо. При този вредител се наблюдава силно намаляване на засегнатите площи, които са 12 723 декара. Не се предвиждат мероприятия за борба с вредителя.

Гъботворка. Слабо засегнатата площ е 9289 дека, като засегнатите площи продължават да намаляват в сравнение с 2016 година. Причината е лимитиращо въздействие върху гъсениците на гъботворката от раз-

Таблица 1

Нападнати площи и необходими мероприятия

Вредител	Нападната площ, гка			Мероприятия, гка				
	Слабо засегнати	Силно засегнати	Всичко	Авиохимична борба	Авиобиологична борба	Наземна химична борба	Механична борба	Санитарни сечи
Всичко насекомни вредители по иглолистните видове, в т.ч.	240 614	138 152	378 766	14 209	11 072	2	1273	78 734
<i>Борова процесионка</i>	158 084	41 675	199 759	11 608	11 072	-	888	-
<i>Бороволистни оси</i>	29 052	2732	31 784	2601	-	2	50	-
<i>Голям горски градинар</i>	9227	25 396	34 623	-	-	-	324	1250
<i>Върход корояд</i>	13 699	13 102	26 801	-	-	-	11	16 158
<i>Корояди</i>	23 917	52 862	76 779	-	-	-	-	57 991
<i>Шестзъб корояд</i>	4888	2027	6915	-	-	-	-	2249
<i>Типограф</i>	1747	351	2098	-	-	-	-	1086
Всичко съхнене и болести по иглолистните видове, в т.ч.	22 767	7393	35 160	-	-	57	-	15 586
<i>Съхнене на белия бор</i>	11 189	1698	12 887	-	-	-	-	725
<i>Съхнене на смесени култури</i>	4282	3428	7710	-	-	19	-	3649
<i>Съхнене на черния бор</i>	7019	1484	8503	-	-	-	-	3050
<i>Съхнене на леторасли и клонки на бора</i>	3325	572	3897	-	-	-	-	3369
<i>Съхнене на елата</i>	143	2	145	-	-	-	-	145
<i>Изсипване на иглиците</i>	39	78	117	-	-	-	-	64
Всичко насекомни вредители по широколистните видове, в т.ч.	65 118	9706	74 824	3755	-	-	-	-
<i>Буков скокълъ</i>	7961	4762	12 723	-	-	-	-	-
<i>Гъботворка</i>	9289	-	9289	-	-	-	-	-
<i>Педомерки и листозавивачки</i>	40 962	440	41 402	-	-	-	-	-
<i>Дъбова процесионка</i>	1364	185	1549	-	-	-	-	-
<i>Златозадка</i>	4592	4319	8911	-	-	-	-	-
Всичко съхнене и болести по широколистните видове, в т.ч.	6815	3031	9847	-	-	-	2	5759
<i>Съхнене на дъба</i>	4679	1194	5872	-	-	-	-	3079
<i>Съхнене на цера</i>	298	103	401	-	-	-	-	213
<i>Съхнене на бука</i>	858	852	1710	-	-	-	-	1516
Насекомни вредители по тополи, върби и елши	2835	1055	3890	-	-	345	25	-
Болести по тополите, върбите и елшите	105	97	202	-	-	-	-	47
Повреди от дивеч и гризачи	559	409	968	-	-	27	29	318
Плевелна и паразитна растителност	-	246	246	-	-	217	-	-
Повреди от абиотични фактори	323 956	40 298	364 254	-	-	-	-	200 688
Горски пожари	1119	9716	10 835	-	-	-	-	8285
Повреди в горски разсадници	1849	707	2556	-	-	1892	123	-
Всичко	670 755	211 560	822 315	17 964	11 072	2540	1452	310 146

лични биологични агенти. Основният биологичен агент е ентомопатогенна гъба *Entomophaga maimaiga* Number, Shimazu & Soper. Тя е успешно интродуцирана в нашите широколистни гори.

Златозадка. Единствено при този насекомен вредител по широколистните видове е предвидено провеждане на авиохимична борба на площ 3755 декара. Засегнати от вредителя са 8911 гка, от които силно - 4319 декара.

ЛЗС - Пловдив, под ръководството на проф. Даниела Пиларска от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, извърши разселване на ентомопатогенна гъба *Entomophaga aulicae* в района на

ДАС „Женда“. При добри климатични условия гъбата може да причини до 100 % смъртност при гъсениците на златозадката. Успешното разселване на патогена в района ще допринесе за ограничаване на разпространението на вредителя.

Дъбова процесионка. Нападнатата площ е 1549 гка и не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Болести и съхнене при широколистните

Засегнатата площ от болести и съхнене при широколистните гори е 9847 декара. Наблюдава се намаляване на нападнатите площи с 69 % в сравнение 2016 г., които са 31 680 декара. Намаляването на засегнатите

площи е основно при гъба, бука и цера. Предвидените площи за борба са 5759 дка, в които ще се проведат санитарни сечи.

Съхнене на гъба. През 2017 г. засегнатите от съхнене площи при гъба са 5872 дка, а при цера - 401 дека. За санитарни сечи през 2017 г. се предлагат 3080 дка гъбови и 213 дка церови насаждения.

Съхнене на бука. Площите, в които се наблюдава съхнене при бука, през 2017 г. намаляват и са 1516 дека. Предвидено е провеждането на санитарни сечи на площ 1516 дека.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Общо засегнатата площ в тази група е 3890 дека. Основните вредители, причиняващи повреди по тополите, върбите и елшите, са гървесни оси, сечковци, листояди и листни въшки, златки и други. През 2017 г. са предвидени 345 дка за наземна химична борба и 25 дка за механична борба.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене. Общата засегната площ е 202 дека. За борба се предвиждат 47 дка санитарни сечи в съхнещи тополови култури.

Болести по горскоплодни

Наблюдава се съхнене по горскоплодни на площ 748, върху които ще се проведе санитарна сеч.

Повреди от дивеч и гризачи

За борба срещу повреди от дивеч и гризачи са предвидени 968 дка, от които 27 дка за наземна химична борба, 29 дка за механична и 318 дка за санитарни сечи.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 246 дка са насажденията, засегнати от плевелна и паразитна растителност. Препоръчва се наземна химична борба на площ 217 дека.

Повреди от абиотични фактори

Общо 364 254 дка насаждения и култури са засегнати от повреди от абиотични фактори. Предходната година площите са били 1 057 246 дка, или намаляване на повредите с 65 %. За 2017 г. са предвидени санитарни сечи на площ 200 668 дка, което е намаляване с 52 % в сравнение с 2016 г., когато площите са 418 310 дека.

Добрата профилактика изисква засегнатата от абиотични фактори гървесина да бъде усвоена с отгледни и санитарни сечи още през тази година.

По-голямата част от засегнатата от ветровали, ветроломни, снеговали и снеголомни гървесина през предходните няколко години не беше усвоена своевременно и се допусна каламитетно развитие на стъблени вредители.

Таблица 2

Засегнати площи и проведени по прогноза лесозащитни мероприятия през 2016 и 2017 година

Повреди	Засегната площ за 2016 г., дка	Засегната площ за 2017 г., дка	Изменение, %	Предвидени мероприятия през 2016 г., дка	Предвидени мероприятия през 2017 г., дка	Изменение, %
Насекомни вредители по иглолистни, в т.ч.	209 565	378 766	81▲	40 358	105 290	161▲
корояди	41 234	147 219	357▲	23102	78 733	241▲
Болести и съхнене по иглолистни	27 038	35 159	23▲	8033	15 644	95▲
Насекомни вредители по широколистни	86 498	74 824	13▼	-	355	-
Болести и съхнене по широколистни	31 680	9847	69▼	3050	5761	88▲
Абиотични фактори	1 057 246	364 254	65▼	418 310	200 668	52▼
Други причини	11 556	19 465	68▲	4799	12 054	151▲
Всичко	1 423 583	882 315	39▼	474 550	343 172	27▼

Горски пожари

Засегнатата от пожари площ е 10 835 дка, от тях 8285 дка са предвидени за санитарни сечи.

Повреди в горски разсадници

През 2017 г. се очакват нападения от насекоми, заболявания и повреди от абиотични причини в горските разсадници на обща площ 2556 дека. За провеждане на наземна химична борба се предлагат 1892 дка, а за механична - 123 дека.

За предпазване, ограничаване и претовратяване на появата и развитието на вредители и други повреди в горските разсадници трябва да се полагат постоянни грижи, като навременно се провеждат проектираните мероприятия.

От проведените през 2017 г. лесопатологични обследвания се установява, че повреди от болести, насекомни вредители и други биотични и абиотични причини са нанесени върху площ 882 315 дка, което е 2 % от общата залесена площ в страната. Приблизително в 343 172 дка, или 39 % от нападнатите площи, е предвидено да бъдат проведени мероприятия за борба.

Най-много са площите с повредите, причинени от абиотични фактори, следват нападнатите площи от борова процесия, корояди, педомерки и листоврътки и други. Все още не са преустановени напълно съхненията в горите.

Тревожно е разрастването на площи, нападнати от корояди. Очакванията са през 2017 г. те да се увеличат многократно. Друг тревожен факт е разширяването на горите, засегнати от фитопатогена *Sphaeropsis sapinea*, който причинява съхнене на летораслите и клонките на бора.

За да не се допусне влошаване на здравословното състояние на иглолистните гървостои, е необходимо своевременно извършване на предвидените лесозащитни мероприятия и спазване на санитарните изисквания при водене на сечите.

В заключение, ако изключим проблемите със стъблените вредители, може да се каже, че здравословното състояние на горите е добро.

Европейската природа се нуждае от реална защита

На 8 февруари WWF - България, представи на пресконференция доклад с препоръки за подобряване на функционирането на европейската мрежа от защитени територии „Натура 2000“, изготвен от международната природозащитна организация. На следващия ден докладът бе връчен на комисаря по околна среда Кармену Вела в Брюксел. В него са включени и негативни примери за функционирането на мрежата от България.

Коментар по темата направиха Веселина Кавръкова - директор на WWF - България, Любомир Костадинов, Катерина Раковска, Константин Иванов - експерти в организацията (снимката от дясно наляво), както и Стефания Камподжиани от европейския офис в Брюксел.

Европейският съюз е изградил една от най-новаторските, наднационални системи за природозащита в света - мрежата „Натура 2000“. Прилагането ѝ може да подобри защитата на природата на много места, вместо да остане само на хартия, се казва в доклада.

Проучването показва и добрите примери за опазени застрашени видове и за икономически просперитет, когато природозащитните мерки са прилагани ефективно от местните власти и от Европейската комисия.

България е на трето място в Европа по площ в „Натура 2000“. Екологичната мрежа често е единствената защита на незастроени черноморски плажове като Камчийски пясъци. Благодарение на „Натура 2000“ в България има забрана за ГМО, почти 90 % от старите гори са под защитата на екологичната мрежа, която е единствената защита и на последните, частично запазени естествени реки у нас.

България единствена от държавите членки, представени в доклада, присъства с два негативни примера за неефективно прилагане на „Натура 2000“ - защитените зони „Пирин“ и „Река Янтра“.

Национален парк „Пирин“ е обект от световното наследство на ЮНЕСКО и част от европейската мрежа „Натура 2000“, но въпреки това е застрашен, подчерта Катерина Раковска - експерт по защитени територии във WWF. Проектопланът за управлението му през следващите 10 години предвижда още строежи и разширяване на ски зоните до 7 % от територията на парка в сравнение с 0.6 % от сега действащия план, приет през 2004 година. В допълнение към това Министерският съвет обмисля узаконяването на всички съществуващи незаконни строежи в парка, каза още Катерина Раковска.

Не е извършена адекватна оценка на въздействието на плана върху природните обекти, опазвани от „Натура 2000“ в Пирин, а вече има данни за видове - мечка, вълк, дива коза, глухар, засегнати от функционирането на съществуващите ски зони. Необходимо е България спешно да приеме консервационни цели за защитена зона „Пирин“ и да се справи с проблема на незаконните строежи. Тъй като изработването на план за управление е финансирано от Европейската комисия, тя, от своя страна, трябва да се увери, че европейските фондове се изразходват целесъобразно и не допринасят за по-нататъшно унищожаване на това уникално място, подчерта Катерина Раковска.

Хидроенергетиката има редица доказани отрицателни въздействия върху реките в България, в т.ч. намаляване на водния отток, миграционни бариери, нарушаване на потока от седименти и унищожаване на крайречните местообитания. Ако всички предвиждани проекти се реализират, броят на ВЕЦ може да се удвои. Макар че България е въвела забрана за нови водноелектрически централи в обекти от „Натура 2000“, многобройните вратички в законодателството и неправомерното му прилагане поставят ценни видове и местообитания като тези на река Янтра под заплаха, посочи Любомир Костадинов - експерт в програма „Води“ на WWF. ♣

Отличия

Инж. Александър Иванов награден със златна значка на ЮИДП

На 13 март заместник-директорът на Югоизточното гържавно предприятие - Сливен, инж. Жельо Марев награди инж. Александър Иванов - директор на ДГС - Мъглиж, със златна значка и плакет на ЮИДП. Отличието се дава на инж. Иванов за дългогодишни професионални успехи в стопанисването и управлението на горите и по случай навършването на 60-годишнината му. От името на Изпълнителната агенция по горите Поздравителен адрес на юбилея поднесе инж. Григор Гогов - изпълнителен директор на Агенцията.

Контрол, опазване и защита от пожари на горските територии през 2016 година

Инж. Димитър БАТАЛОВ - директор на дирекция „Опазване на горите“ в ИАГ

Площ на горските територии и численост на служителите по контрол и опазване

Към 01.01.2016 г. Изпълнителната агенция по горите контролира дейностите в горски територии на площ 4 222 874 хектара.

През 2016 г. от всички служители на регионалните дирекции по горите (РДГ) и гържавните предприятия (ДП) по чл. 163 от Закона за горите (ЗГ) са извършени 420 384 проверки на превозни средства, лица и обекти, свързани с ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси, което е със 77 704 броя по-малко от 2015 година. Проверени са 23 627 обекта по чл. 206 от ЗГ, 65 418 обекта за добив на гървесина, 124 883 превозни средства, 130 952 ловци, 10 556 риболовци и 64 948 други лица.

Прекият контрол в страната се извършва от 422 горски инспектори в РДГ, като през годината те са намалели с десет служители в сравнение с 2015 година. Дейностите по опазване на горските територии (ГТ) по видове собственост се упражняват от:

- 2600 служители за ГТ - гържавна собственост (със 116 повече от 2015 г.);
- 349 служители за ГТ - общинска собственост (с 47 повече от 2015 г.);
- 34 служители за ГТ - частна собственост (с 2 повече от 2015 г.).

През 2016 г. по Кодекса на труда са наложени дисциплинарни наказания на 21 горски инспектори от РДГ (с 23 по-малко от 2015 г.), от които двама са уволнени, четирима са с „предупреждение за уволнение“, петнадесет - със „забележка“. На четирима горски инспектори са наложени наказания „порицание“ по Закона за гържавния служител. Дисциплинарни наказания са наложени и на 449 служители от гържавните предприятия и техните териториални поделения. Наложени са дисциплинарни наказания и на девет служители от общински структури.

Констатираните нарушения

През 2016 г. са констатирани общо 21 999 нарушения на горското законодателство. Съставени са 16 864 акта за установяване на административни нарушения (АУАН), които са с 54 повече от 2015 година. За 3093 не са открити извършителите, а 2042 нарушения, установени с констативни протоколи, са с известни нарушители, на които предстои да бъдат съставени актове.

В горски територии - гържавна собственост, с актове и констативни протоколи са установени общо 11 553

нарушения, в общинска собственост - 1182, а в частна собственост - 3926 нарушения.

От общо 16 864 акта 5807 са съставени от служители в РДГ, 10 095 - от служители в ДГС/ДАС, 790 - от служители на общините, 121 - от лица на частна лесовъдска практика, и 51 - от служители на Министерството на вътрешните работи (всички в териториалния обхват на РДГ - Берковица).

По Закона за горите са съставени 15 550 акта, по Закона за лова и опазване на дивеча - 799, по Закона за рибарството и аквакултурите - 166, по Закона за лечебните растения - 22, и 327 акта са съставени по други закони.

Служителите на РДГ са съставили 161 акта за нарушения, извършени от служители на ДГС/ДАС, 357 акта на лесовъди, практикуващи частна лесовъдска практика, и 140 акта на лица, имащи отношение към дейностите по стопанисване и опазване на горски територии - общинска собственост. Наложени са и 61 принудителни административни мерки по чл. 253 от Закона за горите.

През 2016 г. най-много установени с актове нарушения са констатирани в РДГ - Ловеч - 3090, следвана от РДГ - Бургас - 1598, РДГ - Варна - 1595, и РДГ - София - 1513 акта.

Продължава да е голям броят на системните извършители на нарушения, за които незаконната сеч се е превърнала в „професия“.

Движение на актовете преписки и събираемост на наложените глоби и санкции

Поради остарелия софтуер за водене на актовете преписки статистиката за движението им може да бъде дадена само за актовете, съставени от служители на РДГ и ДГС/ДАС. През 2017 г. предстои да бъде внедрен нов софтуер, в който ще бъдат регистрирани всички преписки и констативни протоколи, свързани с нарушения на горското законодателство.

В Информационна система „Елица“ са въведени общо 14 276 преписки - с 3128 по-малко от реално съставените актове. Липсват преписките, които се намират в общините - 790, преписките, образувани от служители на МВР - 349, както и такива, образувани през 2016 г., но все още невъведени в програмата.

От регистрираните 14 276 акта са издигнати 10 881 наказателни постановления, 312 преписки са отменени от директорите на РДГ (приблизително двойно повече от 2015 г.). В Прокуратурата са изпратени 2679 преписки, от тях 795 са без решение, 1753 са върнати за аг-

министративно производство, а по 131 са образувани наказателни производства.

Обжалвани са 604 акта, от съда са видоизменени 38 акта, 64 са отменени и 19 - потвърдени. Издадени са 31 присъди, с 20 по-малко от 2015 година.

Общо 7265 наказателни постановления са влезли в сила.

Наложените с наказателни постановления (НП) парични санкции и глоби възлизат общо на 1 916 711 лв., като по влезлите в сила НП сумата е 1 058 768 лв. Събрани са 172 866 лв. от влезлите в сила НП, което представлява 16.33 % събираемост.

Задържани вещи - предмет на нарушенията и послужили за извършване на нарушенията

През 2016 г. общо с актове и констативни протоколи е установена отсечена незаконна гървесина в размер на 26 182 пл. куб. метра.

С актове и констативни протоколи са задържани следните вещи:

- обла гървесина - 8013 м³ с констативни протоколи и актове/ 1159 м³ само с актове;
- гърва за отопление - 10 924/ 9645 пр. м³;
- фасонирана гървесина - 313/ 52 м³;
- недървесни горски продукти - 1914/ 1885 кг;
- моторни превозни средства - 577/ 192 бр.;
- коне - 119/ 0 бр.;
- каруци - 421/ 413 бр.;
- моторни триони - 304/ 187 бр.;
- оръжие - 34/ 7 бр.;
- лодки - 3/ 0 бр.;
- мрежи - 41/ 0 бр.;
- дивечово месо и риба - 525/150 кг;
- други - 346/187 броя.

Приходите от продажби на задържани вещи през 2016 г. възлизат общо на 153 488 лева. Голяма част от задържаната гървесина се предоставя безвъзмездно по реда на чл. 273, ал. 2 и ал. 5 от Закона за горите.

Дейност на РДГ

През 2016 г. горските инспектори в РДГ са извършили

общо 189 095 проверки на 23 627 обекта за преработка и търговия с гървесина, 16 086 обекта за добив на гървесина, 60 977 МПС, 48 176 ловци, 10 483 риболовци и 29 746 физически лица.

Горските инспектори и експертите в РДГ са съставили 5807 акта, или 34.4 % от актовете в страната - средно по 13.8 броя на служител (тенденцията се запазва от 2015 г.). Служителите на гържавните предприятия и техните поделения са съставили 10 095 акта, или средно по 3.9 броя на служител, а назначените или наети служители за опазване на общинските горски територии са съставили общо 790 акта, средно по 2.3 броя на служител през годината.

Задържаните от нарушители вещи са: 903 м³ обла гървесина, 62 м³ фасонирана гървесина и 3718 пр. м³ гърва за отопление, 241 МПС, 37 коня, 93 моторни триона, 21 бр. оръжие, 41 бр. мрежи, 339 кг дивечово месо и риба, 667 кг недървесни продукти и други.

През 2016 г. се наблюдава намаляване на почти всички видове задържани вещи в сравнение с 2015 година.

Взаимодействие с други институции

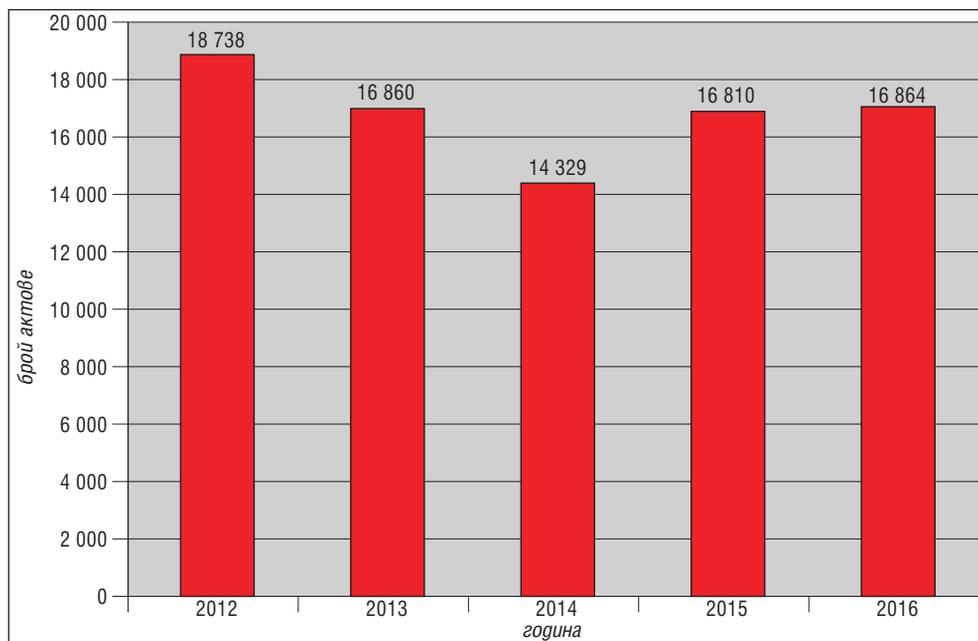
Взаимодействието на служителите по контрола и опазването на горските територии е предимно със служителите на МВР. При наличие на данни за престъпление, структурите на МВР поемат случаите. От друга страна, при констатиране на нарушения, свързани с горското законодателство, често служителите на МВР се обръщат за съдействие и съставяне на актове към служители от РДГ или ДГС/ДЛС. Единствено в териториалния обхват на РДГ - Берковица, служители на МВР имат съставени 51 акта.

Защитата и опазването на горските територии от пожари, както и непосредствените действия по гасене се осъществяват в тясно сътрудничество с Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ - МВР.

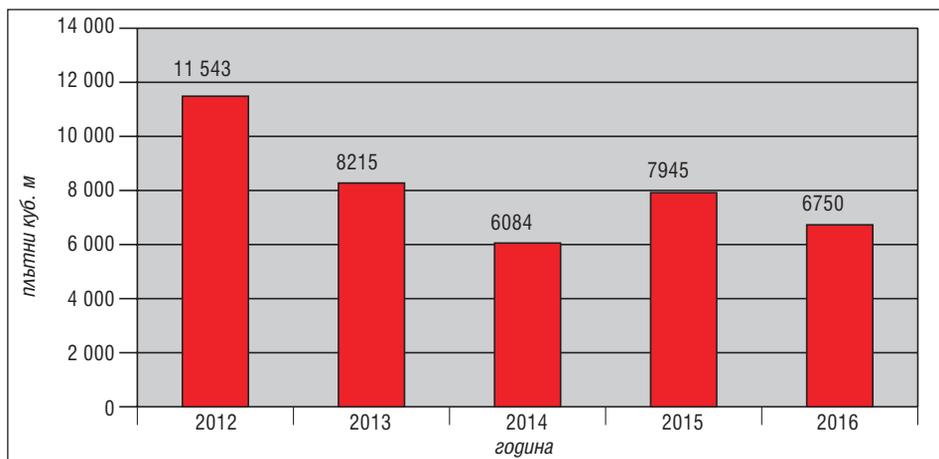
През 2016 г. се проведеха съвместни акции с Дирекция „Жандармерия“ към МВР, на територията на РДГ - София, Берковица, Пловдив, Бургас, Сливен, Кърджали и други.

Извършени са и съвместни проверки със служители на Националната агенция по приходите, Дирекцията за национален строителен контрол, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури, Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за метеорологичен и технически надзор и други.

За противодействие срещу незаконния лов и други дейности ИАГ взе участие в изпълнение на международни съвместни проверки за незаконен лов и други дейности, нанасящи щети на околната среда, съвместно с представители на МВР. Те бяха проведени през месеците май, септември и октомври. След сериозна подготовка, включваща изготвянето на оперативен план с цели, място, време,

Фиг. 1. Брой актове през 2012-2016 г.

Фиг. 2. Количество дървесина, задържана с актове общо за ИАГ (2012-2016 г.)

структури за изпълнение и с участието на служители от шест регионални дирекции по горите, бяха извършени 344 проверки на обекти за дърводобив и преработка на дървесина, МПС, ловци и риболовци.

Изнесен център на телефон за спешни повиквания 112

От 01.01.2016 до 31.12.2016 г. от центъра за приемане и обслужване на спешни повиквания към телефон 112 са постъпили 8606 сигнала за нарушения на Закона за горите, Закона за лова и опазване на дивеча, Закона за защитените територии, Закона за рибарството и аквакултурите и други. Те са въведени от служителите в офис „Център 112“ при Регионалната дирекция по горите - София, в модула на system.iag.bg и са предадени към съответните държавни предприятия и/или регионалните дирекции по горите, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

Най-голям брой сигнали са постъпили за извършване на незаконна сеч в горски територии - 32.5 %, транспорт на незаконна дървесина - 15.2 %, за съхранение на незаконна дървесина - 8.7 %, и други.

Постъпилите сигнали за възникнали пожари са 27.6 % от общия брой на инцидентите, като след анализ на резултатите се установи, че запалванията са предимно в земеделски земи и не обхващат горски територии. Най-много са сигналите, предадени на дежурните служители при СЗДП - Враца - 19 % от общия брой на постъпилите.

В модул „Център 112“ на system.iag.bg са попълнени резултатите от извършените проверки на половината (53.9 %) от подадените сигнали. По 10.7 % от тях са констатирани нарушения, като служителите при държавните предприятия и регионалните дирекции по горите са съставили съответните протоколи и са наложили актове за административни наказания, задържали са вещи - предмети и/или средства на нарушенията. Фалшиви са 332 от постъпилите сигнали (7.2 %) през 2016 година.

Проблеми при контрола и опазването на горските територии

- Събираемостта на сумите по влезите в сила наказателни постановления (която е от компетентността и на други институции) е много ниска, което създава чувство на безнаказаност у нарушителите, а работата на служителите по контрол и опазване на

горските територии се обезсмисля.
- Много малко са издадените присъди за престъпления, свързани с горското законодателство.

- По много малка част от изпратените в Прокуратурата преписки се образува досъдебно производство. Препращането на преписките на товарва административно РДГ и Прокуратурата.

- В много РДГ има проблеми с организацията по задържане на вещите - предмет на нарушенията, и средствата, послужили за тяхното извършване. Броят на базите за съхранението им е недостатъчен.

- Процедурата по продажба на отнетите вещи по Закона за държавната собственост е бавна.

- Собствениците на горски имоти, особено на малките по площ, проявяват незаинтересованост за опазването им.

- Недостатъчен е контролът върху дейността на регистрираните лесовъди, упражняващи частна практика. Те, от своя страна, избягват да съставят актове за нарушения и не изпълняват стриктно дадените им по закон правомощия по опазване на горските територии.

- В Закона за опазване на селскостопанското имущество не са формулирани ясно дейностите по добив на дървесина извън горски територии, както и задълженията на лицата, отговорни за добива. Често чрез документи, разрешаващи почистване на земеделски територии, се извършват нарушения в горски територии.

- Често са нарушенията при издаването на превозни билети, като лицата, експедиращи дървесина, издават билети не от временния склад, а от удобно за тях място, най-често близо до републиканската пътна мрежа.

Предприети мерки за подобряване на контрола през 2016 г.

- Въведена е система за издаване на превозни билети от временен склад по електронен път и регистрирането им в централен сървър в ИАГ.

- Разработени са софтуери за електронни превозни билети, издавани от обектите по чл. 206 от ЗГ, като предстои да бъдат внедрени през 2017 година.

- Със заповеди на ИАГ е регламентирано издаването на електронни превозни билети от временен склад и от обекти, в които постъпва, преработва се или от които се експедира дървесина.

- Разработва се нов софтуер за обработка на актовете преписки, който предстои да бъде внедрен през 2017 година.

- Горските инспектори в РДГ преминаха ежегодните обучения с лектори от ИАГ и РДГ.

- С цел преустановяване на нарушенията и респектиране на потенциалните извършители бяха предприети съвместни акции с участие на горските инспектори в РДГ, служители на ДГС/ДАС и МВР. Продължават и специализираните акции, при които горските инспектори от една регионална дирекция по горите проверяват територии на други регионални дирекции, ка-

мо с тези мерки допълнително се цели да бъде елиминиран факторът „обвързаност“ на местно ниво. През 2016 г. бяха извършени 4 специализирани акции.

- Периодично по указанието на ИАГ се разпорежда на всички регионални дирекции по горите извършването на проверки в регистрирани обекти, в които постъпва, преработва се и се експедира дървесина (склагове и цехове за преработка на дървесина). В проверките участват и представители от Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“ към Министерството на труда и социалната политика, Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерството на вътрешните работи и общинските структури за строителен контрол.

- За подобряване на нивото на дейностите по превенция и опазване на горските територии са организирани и проведени съвместни теренни проверки от екипи горски инспектори към регионалните дирекции по горите заедно с мобилните екипи за опазване на горските територии към съответните държавни горски и ловни стопанства.

Предложения за подобряване на дейностите по контрол и опазване. Приоритетни задачи

Организационни:

- Да се подобри финансирането на дейностите по контрол и опазване, включително увеличаване на възнаграванията на горските инспектори.

- Да се подобри формата за обучение на служителите, имащи права да съставят АУАН, като се предвиди и обучение на терен.

- Да се определи праг за нанесена щета, по който да се преценява кога едно нарушение е престъпление, за да се намали излишната кореспонденция между РДГ и Прокуратурата.

- Да се увеличи броят на извършваните между РДГ кръстосани проверки.

- Служителите на ДГС/ДАС да бъдат оправомощени да съставят актове по Закона за рибарството и аквакултурите и Закона за биологичното разнообразие.

Нормативни:

В процес на разработване са предложения за изменение и допълнение на текстове в Наказателния кодекс (НК), Закона за административните нарушения и наказания, Закона за горите и в Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии. Предвидените промени се очаква да доведат до:

- подобряване на работата за налагане и изпълнение на наказания за незаконни дейности в горите и браконьерството;

- възможност за повишаване на ефективността в дейностите по превенция и санкциониране на нарушенията в горите;

- ограничаване на излишната и неефективна кореспонденция между регионалните дирекции по горите и районните прокуратури;

- възможности за нормативно регламентиране на наказане „безвъзмезден труд в полза на обществото“ от нарушители, които са социално слаби и нямат възможност да заплатят евентуално налагането на наказание „глоба“;

- квалифициране като престъпление на случаите при извършване на повторно нарушение в горите след наложено административно наказание, т.е. деянията, които макар и да не покриват критериите за престъ-

пление по стойност (стойността на престъплението или нанесените вреди е под една минимална работна заплата), са извършени от лице, което в предходните 12 месеца вече е наказвано по административен ред за нарушение на Закона за горите.

Защита на горските територии от пожари през 2016 г.

През годината в страната са регистрирани 584 пожара, които са засегнали 63 402 дка горски територии, като 7156 дка от тях са опожарени от върхови пожари. Площта на засегнатите иглолистни гори е 9359 дка, засегнатите площи с широколистни гори са 41 943 дка, смесени гори - 2213 дка, а 9887 дка са опожарените треви и незалесени горски територии.

В сравнение със средногодишно опожаряването в страната 110 000 дка при среден брой от 550 пожара в периода 2005-2015 г., 2016 г. е със стойности на основните статистически показатели за опожарени горски територии далеч от средните. Това се дължи както на превантивната дейност, така и на вложените през последните години немалки финансови ресурси от МЗХ и МВР за специализирана техника, обучение и създаване на доброволни формирования.

Най-голям е броят и площта на горските пожари в РДГ - Кърджали - 91 пожара на площ 34 949 дка, РДГ - Стара Загора - 34 и 6955 дка, РДГ - Бургас - 45 и 4975 дка, РДГ - Ловеч - 30 и 4029 дка, и РДГ - Сливен - 33 пожара на площ 4147 декара. Опожарените площи само в тези 5 РДГ представляват почти 90 % от всички засегнати горски територии през годината. В същото време най-малко са регистрираните горски пожари в РДГ - Шумен - 6 и 49 дка, РДГ - Смолян - 27 и 62 дка, и РДГ - Велико Търново - 9 и 155 декара.

Най-голям дял от опожарените площи през 2016 г. са държавна собственост - 66 %, общинска - 20 %, частна - 12 %, и 2 % са собственост на юридически лица. От възникналите през 2016 г. 583 пожара 4 % са по естествени причини от мълници, 5 % са умишлени, 74 % са причинени от човешка небрежност, 17 % са по неизвестни причини.

Преките щети от горските пожари през 2016 г. са оценени на почти 6 млн. лв., което е над средната стойност от около 5 млн. лв. за последните 11 години. В тази сума не влизат разходите, необходими за възстановяване на опожарените от върхови пожари горски територии, които ще бъдат направени в следващите 3 години от държавните горски предприятия и останалите собственици на горски територии. Посочените финансови показатели не включват и разходите на МВР, МО, областни администрации, общини, доброволци и други собственици на горски територии за потушаване на пожарите.

През годината, в резултат на създадената организация и благодарение на незабавната и адекватна реакция на горски служители, пожарникари и други, в голяма част от случаите при получаване на сигнал за пожар не е допуснато навлизане на огъня в горските територии. За това отново допринесе и дейността на изнесения център на тел. 112 към ИАГ. Получаваните на него сигнали за възникнали пожари в горски територии или в близост до тях моментално се препращат на специализираните групи в ДГС и РДГ, които осъществяват проверка на място и предприемат първоначални действия за гасене.

Във връзка с възникнали пожари, в т.ч. и в горите, през 2016 г. бяха обявявани на няколко пъти кризисни ситуации, не бе допусната загуба на човешки живот или тежки наранявания. При преодоляване на кризисте са участвали служителите и техниката на държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ и техните териториални структури - ДГС/ДАС, както и служителите и горски инспектори от съответните регионални дирекции по горите към ИАГ.

Сред основните причини, освен метеорологичния фактор (много влажно първо шестмесечие и сухо и горещо лято), са и небрежността от земеделските стопани, най-вече при почистване на пасища и необработваеми земеделски земи. Най-големите и трудни за овладяване горски пожари през годината в областите Хасково, Стара Загора и Сливен бяха предизвикани именно от небрежност и безотговорност. Вследствие на установените множество пожари, възникващи при почистване на пасища и преминаващи впоследствие в горски територии, със заповед на министъра на земеделието и храните РД09-651 от 01.09.2016 г. бе създадена работна група с представители на Министерството на земеделието и храните, ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“, Министерството на околната среда и водите, Държавен фонд „Земеделие“, Изпълнителната агенция по горите, Националното сдружение на общините в Република България и др. със задача да представи проекти за изменение и допълнение на Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона на Министерството на вътрешните работи, Наказателния кодекс. Целта бе актуализиране на административните процедури при установяване на пожари, предвиждане на режим за санкциониране на собствениците, ползвателите и/или кандидатите по схемите и мерките за директни плащания при установяване на неспазване на правилата за пожарна безопасност и предизвикване на пожари, и като цяло за превенция на пожарите в земеделски земи. Работната група предложи конкретни текстове за изменение и допълнение на цитираните по-горе нормативни документи, които са в готовност за внасяне в Народното събрание.

През 2016 г. от приоритетна важност за МЗХ и ИАГ бе и изготвянето на методика и извършване на оценка и картографиране на риска от горски пожари за територията на страната. Тяхното изготвяне бе важно както за изпълнение на изискванията на Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия (обн. ДВ, бр. 84/02.11.2012 г., изм. и доп. ДВ, бр. 44/10.06.2016 г.), така и във връзка с изпълнението на тематично предварително условие (ТПУ) 5.1. „Превенция и управление на риска“ от Приложение 5 на Споразумението за партньорство между Република България и Европейската комисия - „Преглед на изпълнението на приложимите тематични предварителни условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014-2020 година. В края на 2016 г. оценката и картографирането на риска от горски пожари бяха приети, първоначално на заседание от Експертен съвет на ИАГ, а впоследствие и от комисия, назначена със заповед на министъра на земеделието и храните, включително с представители на ГД „ПБЗН“. С приемането на окончателен отчет на раз-

ГОРСКИ ПОЖАРИ ПО РДГ за 2016 г.

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	29	1478	2.33	5
2.	Благоевград	51	581	0.92	63
3.	Бургас	45	4975	7.85	56
4.	Варна	48	1545	2.44	165
5.	Велико Търново	9	155	0.24	0
6.	Кърджали	91	34 949	55.12	5408
7.	Кюстендил	36	400	0.63	15
8.	Ловеч	30	4029	6.35	8
9.	Пазарджик	28	1463	2.31	173
10.	Пловдив	43	772	1.22	30
11.	Русе	14	298	0.47	0
12.	Сливен	33	4147	6.54	0
13.	Стара Загора	34	6955	10.97	1196
14.	Смолян	27	62	0.098	11
15.	София	60	1544	2.44	24
16.	Шумен	6	49	0.077	2
	Всичко	584	63 402	100.00	7156
ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (гха)					
1.	Иглолистна		9359	14.76 %	
2.	Широколистна		41 943	66.15 %	
3.	Смесена		2213	3.49 %	
4.	Триви, незалесени площи и мъртва горска постилка		9887	15.59 %	
	Всичко		63 402	100 %	
ВИД НА ПОЖАРА (гха)					
1.	Низов		56 246	88.71 %	
2.	Върхов		7156	11.29 %	
	Всичко		63 402	100 %	
СОБСТВЕНОСТ (гха)					
1.	Държавна собственост		41 678	65.75 %	
2.	Общинска собственост		12 863	20.29 %	
3.	Частна собственост		7913	12.48 %	
4.	Църковна собственост		21	0.033 %	
5.	Собственост на юридически лица		927	1.46 %	
	Всичко		63 402	100 %	
ПРИЧИНИ (брой)					
1.	Неизвестни		98	16.78%	
2.	Небрежност		433	74.14%	
3.	Умишлени		31	5.31%	
4.	Естествени		22	3.77%	
	Всичко		584	100 %	

работката „Оценка и картографиране на риска от горски пожари на територията на страната“ е изпълнено задължението на земеделския министър съгласно чл. 2, т. 4 от Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия. Разработката е публикувана и на интернет страницата на ИАГ в раздел „Други на документи“ (<http://www.iag.bg/docs/lang/1/cat/4/index>).

ЮЗДП - 118 електронни търга за продажба на дървесина от склад

118 електронни търга за продажба на дървесина са проведени в Югозападното държавно предприятие през 2016 година. Закупени чрез онлайн наддаване и в условия на реална конкуренция са близо 15 200 м³ добита дървесина от временен склад. Процентът е минимален на фона на общото количество, което предприятието реализира

на пазара, но това е най-качествената и ценна дървесина, закупена на цени, по-високи от начално обявените.

Продажби по електронен път са осъществени в Държавните горски стопанства в Белово, Благоевград, Гърмен, Добринище, гр. Елин Пелин, Места, Петрич, Разлог, Самоков, Якоруда и в Държавните ловни сто-

панства „Осогово“ - Кюстендил, и „Дикчан“ - с. Сатовча.

Системата за предлагане на дървесина по електронен път се прилага в ЮЗДП от април миналата година. От средата на февруари т.г. ЮЗДП започна електронна продажба и на стояща дървесина „на корен“.

ЮЗДП - Двойно повече задържана дървесина през 2016 г.

Два пъти повече незаконна дървесина е задържана през м.г. на територията на Югозападното държавно предприятие - Благоевград, в сравнение с 2015-а. Интензивната работа по превенция, засиленият контрол, по-голямата разкриваемост и координираните действия на мобилните контролни звена към ЮЗДП и служителите в териториалните поделения са в основата на този резултат.

Общо 1595 акта за нарушения в горите и браконьерство са съставили горските надзиратели на ЮЗДП, пряко ангажирани с опазването по места. Над 1/3 от актовете са за незаконна сеч и транспортиране на дървесина от физически лица в районите на Самоков, Гърмен и Разлог. Основен проблем там, както и в районите на Ихтиман, Дупница, Петрич и Струмяни, продължават да са нарушенията, осъществявани от организирани групи, предимно от ромски произход. От страна на Предприятието са предприети действия за провеждане на съвместни акции с Дирекция „Жандармерия“.

Задържани са около 1000 пл. м³ дърве-

сина, от които 800 пл. м³ са дърва за огрев, а останалите количества са обла и фасонирана строителна дървесина. Около 400 пл. м³ е задържаната дървесина в Софийска област, 300 м³ - в Благоевградска, 260 м³ - в Кюстендилска, и по-малки количества - в Ловешка и Пазарджишка област. Конфискувани са също 54 моторни превозни средства - при 36 през 2015 г., 39 каруци и 19 моторни триона. Мобилността на горските надзиратели, оборудвани с автомобили със специален режим на движение, имат важна роля за по-ефективния контрол.

За допуснати нарушения през миналата година 144 горски служители са наказани дисциплинарно със „забележка“ и „предупреждение за уволнение“, а 6 от тях са уволнени. На 18 служители са наложени и имуществени санкции. За неупражнен контрол на 22 служители по опазването на горските територии са съставени актове от съответните регионални дирекции по горите.

Общо 380 контролни проверки са извършили мобилните звена на ЮЗДП, като 167

от тях са по дисциплината на ползване, а 134 - по сигнали и жалби. В 7 от проверките - в Държавните горски стопанства в Петрич, Гърмен, гр. Елин Пелин, Земен, гр. Гоце Делчев и ДЛС „Дикчан“ са установени съществени нарушения, за които е уведомена съответната районна прокуратура. През 2016 г. са проведени и 3 съвместни проверки с представители на международната екоорганизация WWF.

943 превозни средства, транспортиращи дървесина, са проверили мобилните контролни звена на ЮЗДП през 2016 г., като от направения анализ се забелязва трайна тенденция за подобряване на първоначално констатираните пропуски и нарушения.

Над 2800 са постъпилите през м.г. сигнали от граждани на единния национален телефон 112. Той, заедно с въведеното онлайн отчитане на издадените електронни превозни билети, имат решаваща роля за ефективния контрол върху дейностите в горите.

Снежана ПАСКАЛЕВА

ЮЦДП - Въведен е нов софтуер за работа с географски данни

ЮЦДП - Смолян, разшири възможностите си за работа с географски данни, въвеждайки нов софтуер - пълнофункционална географска информационна система, позволяваща анализ на информацията, включена в цифровите файлове на горскостопанските планове. В края на февруари 27 служители от териториалните поделения и Централното управление на ЮЦДП участваха в обучение за рабо-

та с новия софтуер.

Програмата позволява пълна поддръжка на данните от горскостопанските планове и съдържа очертаване на горски площи директно от GPS или GPS антена; трасиране и очертаване на горските площи, импорт и експорт на данни към и от програмата, анализ на атрибутивни данни; извеждане на ЛЕСО-таблицы, карнет-описи, таксационни описания, сортиментни табли-

ци; анализи на обща площ и други характеристики на горските площи. Очаква се въвеждането на новата програма да оптимизира дейността на служителите в горските и ловните стопанства, да улесни процесите на планиране в системата на ЮЦДП и да повиши капацитета на служителите за работа с цифрови пространствени данни.

Андреана ТРИФОНОВА

ЕКОСИСТЕМНИТЕ ПОЛЗИ ОТ ГОРИТЕ НА СТРАНДЖА

Д-р Славчо САВЕВ - главен асистент в Лесотехническия университет

За да формулираме правилно лесовъдските цели при управлението на горите и горските територии, трябва да оценим възможно най-пълно обществените ползи от екосистемите. Под екосистемни услуги се разбират ползите, преки и косвени, които хората извличат от функционирането на екосистемите. Например „услуга“ е естественото пречистване на водите. Най-общо екологични услуги са само тези процеси, които предоставят ползи за хората под една или друга форма. В този смисъл екосистемните услуги се приемат за икономически стоки, които имат стойност. Част от тези стоки, с изключение на преките (материални) ползи, не се търгува на пазарен принцип и определянето на тяхната стойност е по-сложно, но не и невъзможно.

Горите на Странджа в голяма степен предоставят почти всички материални ползи от широколистните гори, като най-съществените са дървесината, хранителните продукти и прясната вода. Предоставяните регулиращи и поддържащи услуги на местно и глобално ниво са с различно качество и зависят от използваните лесовъдски системи за стопанисването им. Странджанските гори обаче в най-голяма степен са известни с възможностите за предоставяне на културни услуги. Основните проблеми са свързани с комерсиализацията на рекреационните услуги в горите, остойностяването и оценката на рекреационните услуги, формирането на продукти в горите, свързани с туризма и организацията и управлението на специализирания туризъм.

Нормативната уредба, регламентираща екосистемните услуги, е застъпена в над десет нормативни акта, като основните са Законите - за горите, околната среда, биологичното разнообразие, защитените територии, туризма, водите, устройството на териториите, енергетиката.

В Закона за горите екосистемните услуги се третира в глава 17 „Обществени екосистемни ползи от горите и горските територии“, в която е определено, че обществените екосистемни ползи от горските територии са резултатите от специализираните дейности по управлението им. Определят се девет екосистемни ползи: защита срещу ерозия на почвата от лавини и наводнения; обезпечаване на количеството и качеството на водата; поддържане на биологичното разнообразие; екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на микроклимат; осигуряване на условия за рекреация и туризъм; поддържане на традиционния ландшафт; защита на природното и културното наследство; защита на инфраструктурни обекти и съоръжения; забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата. Основен момент в глава 17 от Закона за горите е, че изброените обществени екосистемни ползи, когато благоприятстват извършването на стопанска дейност, са възмездни.

В смисъла на Закона за горите могат да се определят т.нар. стопански екосистемни услуги (ползи) - екосистемни услуги, които са основание или условие за извършване на икономически/стопански дейности; екосистемни услуги от горите, които са точно обвързани с определени имоти и екосистемни услуги, които са ясно измерими.

Поради разнообразната специфика на посочените от Закона за горите обществени екосистемни ползи съществуват различни методи за тяхното остойностяване.

Има ясни икономически правила за плащането на екосистемните услуги, а именно чрез договори между ползвателя на стопанската услуга и собственика на гората (сервитут) или чрез такси (за държавните и общинските гори) на единица площ/на единица про-

дукт. Плащанията могат да са еднократни или периодични. Съществен проблем обаче е нормативното регламентиране на тези плащания, което да доведе до промяна в ползването на горите и горските територии. Липсват преки положителни стимули в тази насока. Съществуват множество отрицателни и погрешни стимули - общината получава данъка върху имотите, ниски стойности на държавните земи и гори при продажба и замени, ниски глоби при незаконно строителство, ниски концесионни такси за ползване на горите за собственика (държавата). Като отрицателни стимули могат да се посочат още държавните такси за промяна на предназначението на земеделските земи и гори, заплащане стойността за залесяване на застроените гори, местни данъци върху горските имоти. Увеличеният темп на промяна на предназначението на горите и горските територии намалява размера и качеството на обществените екосистемни ползи. Все пак като косвен положителен стимул в регламентирането на ползването на обществените екосистемни ползи може да се посочи сертификацията на горите.

Общата оценка на обществените екосистемни ползи според Закона за горите на територията на Странджа може да бъде направена съобразно тяхната последователност в чл. 248 (2) от Закона.

„Защитата на почвите от наводнения“ е стопанска услуга с определено икономическо значение за Странджа. Тази услуга е глобална и я изпълняват всички гори на територията на планината и най-вече разположените около обработваемите земи и населените места.

„Обезпечаването на количеството и качеството на водите“ е основна материална и регулираща стопанска услуга от горите на Странджа. Основни бенефициенти са ВиК дружествата от близките до планината градове. В този смисъл се формират т.нар. „частни“ екосистемни услуги. Съществуват обаче някои условия за ефективното прилагане на стойността на екосистемните стопански услуги в икономиката - остойностяването трябва да е точно и да се подчинява на пазарните механизми за търсенето и предлагането (избягване на погрешни стимули), собственикът на горите трябва да получи полза (положителен стимул), ползвателят трябва да плаща (не държавата, общината или групи хора), неплащането трябва да се „наказва“ ефективно (ясни отрицателни стимули). За осигуряването на тези условия са необходими нормативни промени, резултат на ясна държавна стратегия в тази посока и обществен консенсус за нейното прилагане. Основните насоки могат да бъдат - заплащане на такса за водоползване - до 2 ст. на м³ на собственика на водата (държавата) и собствениците на гори в санитарно-охранителните зони да получават компенсации за ограниченията, както и стимули за ефективно управление на горите с цел увеличаване на екосистемните услуги.

„Поддържането на биологичното разнообразие“ за територията на Странджа е от глобално значение както за територията на Република България, така и за Европа. Тази обществена полза е сравнително добре обезпечена от Закона за защитените територии и Дирекцията на Природен парк „Странджа“ и от Закона за биологичното разнообразие и наличието на защитените зони по „Натура 2000“ (за хабитатите и птиците). За съжаление тези гаранции са само „на хартия“ поради липсата на План за управление на ПП „Странджа“ и заповеди за обявяване на защитените зони.

Предоставянето на обществената полза „Екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на микроклимат“ има огромно значение за туристическите центрове покрай горите и горските територии на Странджа. За съжаление липсват преки положителни стимули към горските стопанства за ефективно стопанисване на горите в тази насока.

Обществената полза „Осигуряване на условия за рекреация и туризъм“ среща неразбиране за ролята на стопанисването на горите. Горските стопанства на територията на Странджа не се възползват от възможностите на природните дадености за тази обществена екосистемна услуга. Липсват каквито и да е държавни или общински стимули за развитието ѝ.

Обществената полза „Поддържане на традиционния ландшафт“ на територията на Странджа се изпълнява в глобален аспект. В локален аспект обаче често съществуват противоречия между поддържането на тази обществена полза и някои от лесовъдските системи, насочени основно към добива на дървесина.

Основна за развитието на туристическата дейност на територията на Странджа е обществената полза „Защита на природното и културното наследство“, която е и един от главните поминъци на региона въобще. И в този случай липсват преки стимули. Единствен косвен стимул е сертифицирането на ДГС - Кости. Сертификационните режими в тази насока са достатъчно строги, добре регламентирани и в пълна степен гарантират тази обществена полза, но за съжаление на територията само на това стопанство. В Странджа се намират големи по площ гори и горски територии, предоставящи обществените ползи по „Защита на инфраструктурни обекти и съоръжения“. Голяма част от тях благоприятстват извършването на стопанска дейност на частни икономически субекти, без тяхното стопанисване да е възмездно в противоречие на Закона за горите и чл. 249. Неизпълняването на ЗГ в този аспект задълбочава обществените противоречия чрез погрешни стимули в стопанисването на горите.

Горите на Странджа в пълна степен предоставят обществената полза „Забавяне и регулиране на въздействията от промените на

климата“. Тази услуга е фундаментална за развитието на туризма в региона и без горите на Странджа този поминък би бил сериозно застрашен.

Като изводи могат да бъдат посочени няколко сравнения от методиката за оценка на екосистемните услуги (*Millennium ecosystem assessment, 2005*), използвана от Зервудакис и Кол (2007) и приложена за територията на Родопите, но актуална и за Странджа. Стойността на годишния доход от дървесина например може да бъде оценен приблизително на 100 лв./ха на година (при запас в иглолистните гори от 5976 до 24 900 лв./ха). Годишният доход от всички горски недървесни продукти се оценява приблизително (за търговски цели - 38 лв./ха, лични нужди - 0 лв./ха, фиданки - 27 лв./ха) на около 65 лв./ха на година, а в световен мащаб - между 8 и 160 лв./ха на година. Годишният доход от предоставянето на чиста вода се оценява средно на 172 лв./ха на година (*Nunez and all, 2005*), като минималната стойност е 11 лв., а максималната - 70 000 лв./ха на година.

Обществената полза „Защита на инфраструктурни обекти и съоръжения“, или регулирането на природните заплахи, се оценяват на годишен доход от 326 лв./ха на година (Barclay and Batker, 2004).

В глобален мащаб най-високо се оценяват обществените ползи, свързани със „Забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата“, а именно фиксирането на въглерода в дървесния запас - 2481 лв./ха на година (за Европа от 62 до 174 лв./ха на година) и фиксиране на парниковите газове - минимална стойност 41 лв./ха на година.

От голямо значение за Странджа са свързаните с културните услуги обществени екосистемни ползи „Осигуряване на условия за рекреация и туризъм“, „Поддържане на традиционния ландшафт“ и „Защита на природното и културното наследство“, които се оценяват на приблизителен годишен доход от около 300 лв. за хектар. Това е средната стойност на културните услуги, предоставяни от най-посещаваните гори и горски територии у нас - Националният парк „Пирин“ и Природния парк „Витоша“.

Всички екосистемни услуги от горите и горските територии за Родопите, което приблизително важи и за горите на Странджа, са на обща стойност от 4174 лв./ха на година, от които само 57 %, или 238 лв./ха на година са услуги по осигуряване на материални продукти.

Добивът на дървесина, който е и основната цел на горскостопанската работа в България, допринася с едва 24 % за общата стойност на горските услуги, докато например фиксирането на въглерод, рекреацията и свързаните с водите услуги са с много по-висока стойност (Зервудакис и др., 2007).

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

до 17.03.2017 г.

От 8 март за изпълнителен директор на ИАГ е назначен инж. Григор ГОГОВ. (Инж. Гогов заема този пост от 14 август 2013 г. до 14 август 2014 г.).

От 13 март за заместник изпълнителен директор на ИАГ е назначен инж. Валентин КАРАМФИЛОВ. (Инж. Карамфилов е председател на Комитета по горите към Министерския съвет от 31 март 1995 г. до 18 февруари 1997 г.).

ДГС - Черни Вит, е новото 41-во поделение на ЮЗДП - Благоевград. ДГС - Черни Вит, е закрито през 2012 г., а горските територии - държавна собственост, са прехвърлени за управление към съседното ДГС - Етрополе. Директор на възстановеното ДГС е инж. Лазаринка ВРАБЕВСКА.

Директор на ДГС - Разлог (ЮЗДП - Благоевград) е инж. Иван ЯНЕВ, на ДГС - гр. Гоце Делчев - инж. Манол КОЗЕЛОВ, на ДГС - Белово -

и.д. инж. Мария СПАСОВА.

Директор на ДГС - Видин (СЗДП - Враца) е инж. Радослав НИКОЛОВ, директор на ДГС - Ботевград, е инж. Лазаринка ЛЮТОВА.

Директор на ДГС - Чирпан (ЮИДП - Сливен) е инж. Димчо РАДЕВ, на ДГС - Стара река - инж. Ивайло РУСЕВ, на ДГС - Свиленград - инж. Розалин ДЖЕВЕЛЕКОВ.

Директор на ДЛС „Черни Лом“ - Попово (СИДП - Шумен) е и.д. инж. Симеон ДАВИДКОВ.

Директор на РДГ - Сливен, е инж. Мирослав МАРИНОВ. Директор на ДГС - Габрово (СЦДП - Габрово) е инж. Иваницка ИВАНОВА, директор на ДЛС „Росица“ - м. Лъгът, е инж. Иван СТЕПАНОВ, директор на ДЛС „Каракуз“ - Дулово, е инж. Иван ГРОЙЧЕВ.

Директор на ДГС „Алабак“ - Велинград (ЮЦДП - Смолян), е инж. Славчо ВАСИЛЕВ, директор на ДГС - Раkitово, е и.д. инж. Петър ВАНДЕВ.

Инж. Атанас ТАШЕВ на 75 години

Роден е на 08.03.1942 г. в с. Кремене, Смолянска област. Кален в младежките си години с трудности и недоимък, Атанас Ташев изгражда в себе си твърд характер, но и умение да разбира хората. През 1963-1964 г. работи като геофизичен оператор в „Гелоложки проучвания“ на Управление „Редки метали“ - Смолян. През 1969 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“. Започва работа като началник на горско-технически участък в Горското стопанство в Смолян. През 1970 г. е преназначен за заместник-директор по производствено-техническите въпроси. От 1976 до 1981 г. работи като главен специалист по стопанисване на горите към Горскостопанския комбинат - Смолян, а от началото на 1982 г. е преназначен за заместник главен директор по лесокултурните мероприятия. От май 1989 г. изпълнява длъжността главен директор на ГСК и генерален директор на фирма „Рожен“ - Смолян.

От април 1991 г. до началото на 2005 г., когато се пенсионира, (с прекъсване от 5 месеца като директор на ГС - Хвойна) е главен директор на Районната дирекция по горите и началник на Регионалното управление по горите - Смолян.

През 70-те и 80-те години на миналия век усилията на специалистите са насочени към правилното стопанисване на горите, охраната, лесозащитата, но най-вече към залесяване на ерозираните терени и реконструкция на нископродуктивните и заклеявелите гори. Това са годините, когато трябва да си много добър организатор и лесовъд с авторитет, за да убеждаваш обществеността и местното население в необходимостта от осигуряване на площите за залесяване. С много отговорност и усилен труд са създадени огромни площи от красиви масиви млади гори,

най-вече в източната част на региона - в Горските стопанства в Златоград, Славейно, Смилян, Смолян. Сега в тези гори се водят отгледни сечи, добива се дървесина, създаден е поминък за местното население, променен е положително природният облик на Родопите. Инж. Атанас Ташев най-дълго поддържа практиката на регионалните горски управления да издържат стипендианти, учещи във Висшия лесотехнически университет, с цел осигуря-

ване на кадри за горите на Смолянския край. Като ръководител инж. Ташев работи и в условията на прехода след 1989 година. Главната му цел е да съхрани лесовъдската колегия, да сплоти колективите и да подпомогне изграждането на младото поколение лесовъди. Благодарение на неговата дейност горското ведомство и лесовъдската колегия се ползват с авторитет както в региона, така и в страната. Не се допускат груби нарушения, изпълняват се разчетите за приходите, изграден е добър екип. Особено отличителни са уменията на инж. Ташев да работи с местните медии, журналистите, които винаги получават необходимата информация за дейността на поверената му служба, и традиционно за Седмицата на гората участват в регионалната „Пътуваща пресконференция“. Инж. Ташев умело организира и националните чествания на професионалния празник на лесовъдите.

За отлична работа и личен принос в развитието на горското стопанство инж. Атанас Ташев е награждаван с „Орден на труда“ - сребърен и бронзов, юбилейни медали, Сребърна почетна значка „Природозащитник“, „Златна значка“ на НУГ.

Инж. Ташев става първият носител на утвърденото през 1996 г. професионално отличие „Лесовъд на годината“. Животът на лесовъда не прекъсва след пенсионирането. И понастоящем инж. Ташев е уважаван и търсен лицензиран лесовъд на частна практика, който работи с професионализъм и любов към гората.

Инж. Богдан БОГДАНОВ

Нови книги

Съставители доц. д-р Янчо Найденов, инж. Борис Господинов. „Дейци и учени от горското стопанство на България (рогени 1941-1950 година)“. „Астра-Р“, София, 2017 г., 312 стр.

На лесовъдите, положили основите на опазването, създаването и стопанисването на горите на България, е посветена книгата „Дейци и учени от горското стопанство на България (рогени до 1940 година)“, излязла от печат през 2005 година. Настоящото издание е продължение на летописа на имената от лесовъдската колегия с място в историята на горското дело.

Книгата съдържа очерци за 421 лесовъди. Освен лесовъдите - както е в първия том, от централното управление на горите, регионалните дирекции по горите, „Агролеспроект“ и учените от Лесотехническият универси-

тет и Института за гората, в алманаха са включени и работилите в опитните, лесозащитните и семеконтролните станции, природни паркове, горски техникуми - днес професионални гимназии, в областта на околната среда, ловното стопанство извън системата на горите и груги. В отделен раздел са представени и лесовъдите, рогени преди 1940 г., имената на които по различни причини липсват в първото издание, като по този начин най-пълно са обхванати дейците и учениците от това поколение. В отделен раздел са очерците за лесовъди, рогени след 1950 г., преждевременно напуснали житейския си път.

Книгата е безспорен принос във фундаменталната издателска дейност на централното горско ведомство.

* **Бел. ред.:** Представените лесовъди в книгата или техни наследници могат да я получат от редакцията на сп. „Гора“ след 10.04.2017 година. За справки и запитвания на тел. 02 9 888 642.

Уважение пред Великото дело на български лесовъди

13 януари е датата, на която се навършват 113 години от смъртта на лесовъда Христо Разсуканов, който е оставил спомен за себе си като „крупен ум, надарен с инициатива и желязна воля“, „човек смел, горд, даровит, високоинтелигентен и с голяма култура“. Разсуканов е един от първите лесовъди, който пропагандира идеята за образование на организацията, обединяваща лесовъдите в България, както и за „качественото подготвяне на персонала в горите“. Студът не попречи на тази дата ученици и учители от Професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ във Велинград да поднесат цветя на гроба на лесовъда Христо Разсуканов и с интерес да изслушат фактите за живота и дейността му от д-р инж. Кирил Цанов - дългогодишен директор на ГС - Велинград (сега ДГС „Алабак“). Инж. Цанов разказа и за трудния, посветен на изграждането на основите на лесовъдското образование в България, живот на инж. Спас Поптодоров Атанасов, който е първият директор на горското училище в с. Лъджене, отворило врати на 16.02.1911 г., чийто гроб е в близост до лесовъда Разсуканов. На друга бележита дата - 2 февруари, и тази година съвместно със служители от горската система и лесовъдите ветерани почетохме 105-ата годишнината от убийството на лесничей Васил Попов, който сам пише, че е „свързан на живот и смърт с горското дело и е непоколебим разобличител на всички далавери в горите“. Изповядвайки това верую в практиката си на лъдженски лесничей Васил Попов е убит.

Учениците от ПГГС „Христо Ботев“ след поднасяне на цветя пред паметната плоча на Васил Попов във Велинград

С отбелязването на тези важни дати в лесовъдската история показваме уважение на нашите възпитаници към делото и жертвата на основоположниците на горското дело у нас.

Инж. Надежда ШАТЪРСКА-ГАНЧЕВА
зам.-директор на ПГГС „Хр. Ботев“ - Велинград

WM **Wood-Mizer**

LX 100

XFRAME

Конструкцията xFRAME се движи на две релси по дължина и дава на оператора отлична видимост в зоната на рязане.

20% отстъпка

Нов икономичен банциг от Wood-Mizer

до 30.05.2017

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. Стар Лозенски път 38
office@ecotechproduct.com

тел/факс: 02 / 979 17 10
тел: 089 913 31 17

www.wood-mizer.bg

Санкт Петербург - най-красивият град на Европа

Пристигнахме на аерогара София рано преди обед в последния не-делен ден на юни. Гласът на шофьора в таксито внезапно ни извади от хаоса на мисли и чувства, които ни бяха завладели: „Откъде пристигате?“. На краткия ни отговор „От Петербург“ той бързо реагира: „О, вие сте били в най-красивия град в Европа!“. През последните тридесет години посетихме почти всички европейски столици и по-големи градове, но след завръщането ни от Санкт Петербург често си спомняхме думите на този шофьор, осмисляхме качеството на градската среда в посетените от нас по-големи градове и сравненията ставаха все по-натрапчиви.

За да се разкаже за културните, духовните и историческите забележителности на Санкт Петербург, са необходими години на сериозен научноизследователски труд. Но откъде идва този удивителен град? Руският цар Петър I, придружен от своите велможи и специалисти по градоустройство и урбанистика, в самото начало на XVIII в. обхожда бреговете на река Нева, в близост до Балтийско море, и проучва възможността и целесъобразността от изграждането на един нов град. Той трябва да бъде построен и устроен по правилата на големите западноевропейски градове и да бъде превърнат в столицата на Русия. Въпреки че преди повече от 300 години територията, на която е разположен сега Санкт Петербург, е мочурлива, наводнявана от плитките подпочвени води и приижданията на Нева и по-малките ѝ посестрими, на 27 май 1703 г. при подобаваща тържествена обстановка и висше източноправославно християнско богослужение символично се поставя основният камък на новия град - Санкт Петербург, наречен така на Св. Петър - покровител и закрилник на царя.

Петър Алексеевич Романов е роден в Москва на 9 юни 1672 година. Той е най-видният представител на царската династия Романови и напълно заслужено по-късно е наричан Велики. От ранни години проявява голям интерес към науката и чуждестранния начин на живот, много добре усвоява и владее над 16 занаята, упорито изучава професията на мореплавател. Снажен, красив мъж с удивителен ръст - 2 м и 4 сантиметра.

След редица дворцови борби и битки за власт през 1696 г. Петър формално става единствен владетел, „самодържец на цяла Русия“. Почти постоянно пътува из западноевропейските столици, където посещава дворци, храмове и други културни места, изучава на-

чина на живот на хората и полага усилия да ги пренесе и в Русия. Така например задължава дворяните да обръснат брадите си и да носят дрехите по европейски модел. Тези, които не се съгласяват с неговите наредби, биват наказвани с увеличаване на данъците.

Петър I води постоянни битки с шведите и Османската империя за освобождаване на заети от тях чисто руски територии. Много от битките Русия е губела. Царят установява, че това се дължи на незадоволителната подготовка на воините и остарялата техника и тактика, с която са водени сраженията. Привлича английски, норвежки, датски и френски военни мореплаватели и започва изграждането на модерен по понятията на онова време военноморски флот, обучава военни кадри, способни да водят победоносни морски сражения. Извършва модернизация на сухопътните войски в тяхната екипировка, тактически умения и доставя съвременни бойни оръжия. Битките му с нашествениците за освобождаване на руски територии стават все по-победоносни. Политиката на модернизация на руската държава и териториалното ѝ разширяване я превръщат в една от основните европейски сили - Русия е провъзгласена за империя, а Петър I през 1721 г. за император.

Провежданите реформи изискват огромни финансови средства. За набавянето им Петър I увеличава драстично данъците, налагани на дворянството и най-приближените му велможи. В отговор на тези действия неколккратно възникват бунтове на недоволство срещу царя, които той безапелационно потушава.

Петър Велики умира през 1725 г., но столицата на Русия продължава да се намира в Санкт Петербург до 1918 година. Причина за преместването ѝ в старопрестолния град Москва е непосредствената близост до държавната граница и морето, което постоянно застрашава сигурността ѝ.

Градът четири пъти променя името си - от 1703 до 1914 г. е Санкт Петербург, после до 1924 г. носи името Петроград, а след смъртта на Владимир Ленин е наречен Ленинград и с това име е известен до 1991 г., когато връща първоначалното си име. Независимо че вече 25 години се казва Санкт Петербург, областта продължава да се нарича Ленинградска.

Още от самото си основаване градът бързо се разраства като търговски център, развиват се различни занаяти, създават се промишлени предприятия по западноевропейски модел, които задоволяват потребностите на населението и войската. Бързо възникват духовни центрове, които успоредно с функциите на православни християнски огнища се превръщат в центрове за разпространение на образование, просвета и култура.

Санкт Петербург е чудо за Европейския континент и с това, че ус-

▶ Петропавловския събор в едноименната крепост

▼ Входът на Александърневската лавра

▼ Нощ над Нева

пява да възкръсне от разрухата и пепелищата на 900-дневната блокада на хитлерофашистките пълчища, извършващи непрестанен обстрел и бомбардировки по града. В началото на германската блокада на Ленинград през 1941 г. Хитлер разпорежда градът да бъде унищожен, а населението, наброяващо почти три милиона, да бъде избито.

Днес пред нас е градът - шедьовър на европейската архитектура. Забележителен е с изяществото на външната архитектура и на вътрешното устройство на дворци, замъци, катедрали и църкви, манастири, паметници и крепости. Забележителен е с великолепието на пейзажа, в който основно място заема река Нева, обширни паркове, красиви и изящни фонтани, малки и по-големи езера, заобиколени от леки хълмисти възвишения. Санкт Петербург е пример на градоустройството, изграждането и съхраняването на паметниците на културата, напълно заслужено включени в Списъка към Конвенцията за Световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО.

Петропавловската крепост. През 1701 г., след жестока битка за прогонване на шведските нашественици от района на Финския залив, Петър I превзема две вражески крепости и решава тук, на брега на Ладожкото езеро, да създаде в кратки срокове значителна по площ военна крепост. Фортификационното отбранително съоръжение е оградено от високи двуетажни каменни стени, над които се издигат шест бойни кули и шест големи крепостни порти. Кулите са предоставени за управление на генералите, ползващи се с подчертаното доверие на царя. Крепостта непрестанно се усъвършенствала и модернизирала. Главната порта, наричана „Петропавловската“, е оформена като триумфална арка. Над нея е изобразен двуглавият орел - символ и емблема на Русия. По-късно Екатерина II разпоредила стените да бъдат облицовани с мрамор.

Единственото промишлено предприятие, започнало своята дейност от времето на Петър I и изпълняващо функциите си до днес, е Монетният двор.

Най-голяма културна и духовна забележителност в крепостта е **катедралата „Св. св. Петър и Павел“**, известна още като „Петропавловски събор“. Строежът и обзавеждането му продължават от 1712 до 1734 г., като го превръщат в най-високата сграда в Русия. Над входа на храма се издига кула, на върха на която има часовник. Композицията на иконостаса съдържа 43 икони. На почетно място се намира царският трон. В катедралата Петър I е погребан през 1725 г., като през 1734 г. е извършено повторно опело на императора. В храма са погребани и други членове на царската фамилия. Петропавловският събор, в който са погребвани руските императори, е приемник на Московската катедрала „Арахангелски събор“, където са погребвани руските царе.

Петропавловската крепост никога не е изпълнявала основното си военноотбранително предназначение, защото около нея както и в целия район на Санкт Петербург никога не е стъпвал вражески войник. През 1924 г. е обявена за държавен музей, а през 1990 г. е включена в Списъка на Световното културно наследство.

През 1710 г. Петър I, придружен от специалисти, проучва района около р. Нева и определя мястото, на което да бъде изграден пра-

вославен духовен център, посветен на характерен руски светец. Изборът му съвсем неслучайно попада на Св. Александър Невски. Започва изграждането на бъдещия източноправославен манастир - „Александърневската лавра“ („лавра“ означава голям привилегирован манастир).

Александър Ярославович (Невски) е велик руски пълководец, който през 1240 г. побеждава и прогонва шведските нашественици, които две години преди това са се настанили в района на Финския залив. През 1242 г. този прославен пълководец, наричан „Храбрият“, в жесток, кръвопролитен бой побеждава и унищожава нашествениците край Чудското езеро. Първата църква, наречена „Благовещение Богородично“, в бъдещия манастирски комплекс е построена през 1713 година. Тогава се пренасят мощите на Св. Александър Невски от гр. Владимир и лично Петър I ги полага в този храм. На втория етаж на същата църковна сграда е храмът, взел името на този светец. В кратки срокове около тази църковна сграда се построява манастирът.

В храма „Благовещение“ основно почетно място заема иконата на „Невската Св. Богородица“, известна още като „Скоропослушница“. Така е наричана от народа, защото молитвите, отправяни към нея, много бързо били чути от светицата и тя дарявала на болните - здраве, на слабите - успех, на тъгуващите - радост. От дясната страна на входа на манастира има стенопис, на който е изографисан известният в православие „Нерисуван образ на Христос“. Предаване за това гласи, че когато подали на Христа кърпа да избърше лицето си, на нея се отпечатал неговият образ.

Манастирът много бързо се утвърждава като образователен и културен център. Тук са създадени и продължително време действа първото в Русия Славяно-гръцко-латинско училище, Духовна семинария и Духовна академия.

Сега манастирът е в отлично състояние. Пред него е големият Александърневски площад, в средата на който е издигнат величествен паметник на светеца. От площада започва дълъг и широк булевард, който води до Московска ж.п. гара, а от другата страна, съвсем наблизо, е еднокилометровият мост над р. Нева.

Петродворец (Петерхоф). При многократните си пътувания из Европа Петър I е посещавал много царски и кралски дворци и замъци, което става повод да построи край Санкт Петербург извънградска царска резиденция. В проектирането и строителството на двореца са привлечени най-изтъкнатите за онова време европейски архитекти. Строителството започва през 1714 г. и продължава почти 30 години. В дворецовата сграда и парка около нея, на площ от 1000 ха, постоянно са извършвани допълнителни усъвършенствания и внасяни най-модерни архитектурни елементи. Този шедьовър на архитектурното изкуство и уникалната уредба и обзавеждане на вътрешните пространства изразява триумфа от победата на Русия над шведските войски във война, продължила 21 години.

„**Петровият парк**“ е известен още и като „Паркът с фонтаните“. В началото на парка, още при подхода към алеята, водеща към двореца, е разположен изключително красив голям фонтан с воден стълб, издигащ се на височина 20 м, който облива позлатената фигура на Самсон. Това изключително красиво творение на изкуството е направено в чест на победата на Русия над шведите през 1709 г. в Полтавската битка.

Пред северната фасада на двореца е голямата водна каскада. Пред южната дворецова фасада има още два красиви фонтана - Италианският и Френският.

Тъй като дворецът се намира от северната страна на Финския залив, е направен канал, през който кораби стигали до двореца. По време на Втората световна война, при 900-дневната блокада на Ленинград, непрекъснатите бомбардировки разрушават фонтаните до основи, а паркът е силно пострадал. След войната започва постепенното възстановяване на Петерхоф и Петровия парк и днес дворецът е възстановен в автентичния си вид. Възраждането на Петерхоф и парка допринасят в най-голяма степен за блясъка на Санкт Петербург. Като комплекс те са включени в Списъка на световно-то културно наследство.

▼ Фонтан с фигурата на Самсон в Петровия парк

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ
Снимки на автора

Инж. Атанас ТАШЕВ

Този година един от доайените на горската професия - инж. Атанас Ташев, навърши 75 (виж на стр. 22). Неговата биография е типичен летопис на лесовъда, родил се в далечното кътче на България, изучил се и завършил висшето си образование през 60-те години на XX век, за да потъне без остатък, с цялото си желание, ентузиазъм и любов в омаята и орисията на гората. Лесовъдите от това поколение са поравно прагматици и романтици и завършвайки своя път в професията, могат да отидат в горите, които създаваха, а могат и само да ги погледат в спомена си.

Роден е в с. Кремене през 1942 година. Завършва гимназия в Чепеларе. ВЛТИ завършва през 1969 г. и постъпва в ГС - Смолян, за да извърви традиционен за онова време професионален път, в който никой вчерашен студент не „каца“ директно в окръжното управление на горите или в министерството, а започва от гората - началник-участък, главен специалист, зам.-директор, ръководител. Инж. Ташев се пенсионира през 2005 г. като директор на Регионалната дирекция по горите - Смолян. Животът го дарява и с добра съпруга, и с прекрасни дъщери, и с достойни зетълове, а най-вече с невероятни трима внуци. Най-големият от тях - Атанас, тази година ще е абитуриент.

Лесовъдът вече от обществото на

- Г-н Ташев, разкажете ни за рожденото Ви място - родопското село Кремене.

- Археолозите в началото на 70-те намират в землището на с. Кремене много останки от древни времена, но археологически разкопки от по-голям мащаб не са правени, за да се определи имало ли е праисторическо селище тук. Но щом има намерени оръдия на труда от кремък, археологът Никола Дамянов прави заключение, че поне кремъчна суровина е била известна по тези земи. Много интересни са находките, които според Никола Гигов са свързани с Орфей. Скалният надпис от махалата на селото Надарци съдържа според него първично буквено писмо. Всичко това знам благодарение на Трендафил Николов, кременчанин, който преди 8 години издаде книгата си „Кремене“, в която разказва за селото и неговите родове. Подарявам Ви я с най-добри чувства и с благодарност към човека, който събра „по трохи“ - от разказите на стари хора и сериозно проучване на документални източници, всичко за малкото ни селце.

Кремене е крайгранично село, намира се в долината под южните склонове на Кайнадинския рид на Родопите. До Смолян е 15-ина км, но населеното място и неговите три махали не са на „големия“ път. Според Николов заселването на християните, които идват тук, когато вече няма местни християнски семейства, а само българо-мохамедански, е станало към последната четвърт на XVIII век.

- А защо се казва Кремене?

- Срещу селото има големи кремъчни скали, които са природен феномен. Името идва от вида скала, съставена от кремъци, или кремене на местния диалект.

- А Вашият род как се заселва в тези места?

- Основателят на Шоповския род е Стоян, дошъл в Кремене от Пе-

рущица в размирно време. Той, както и други основоположници на кременските родове, по всяка вероятност са бягали от турците и кърджалиите. Баба ми е казвала, че за родопчани всеки, дошъл отвъд Рожен, бил „шоп“. Идвайки от вътрешността на страната, родоначалникът ни попада под това общо наименование „шопи“. В трето поколение, от Ташо, внука на Стоян, фамилията е Ташеви. Моите родители са Дечо и Мария Ташеви. А родът ни е вече от седем поколения.

- Какво помните от времето на своето детство?

- Когато бях дете, в селото кипеше пълнокръвен живот. Построеното през 1946 г. ново училище с прогимназиалния курс и пансион избавя децата да ходят да учат по съседните села и градове. В Кремене работят много учители, които, както се знае, са в основата на културния живот на всяко селище. Още преди да се учреди читалището (през 1943 г.), в селото има певчески и драматичен състав, който по едно време ръководи и баща ми. Той е първият секретар на партийната организация, избран на 29 октомври 1944 година. Казвам това по една единствена причина, че партийната организация на селото тогава не се е занимавала с политика, а със злободневните нужди на селото. В един протокол от събранията през 1946 г. са записани решенията да се прокара телефонната линия, както пише „час по-скоро“, да се открие прогимназия, да се водоснабдят Кремене, махалите Попрелка и Надарци, да се завърши шосето до селото, да се направи „всичко възможно“ да започне експлоатацията на мина „Графит“. Селото имаше своя възход, дало е на страната много висшисти, между които и двама лесовъди. Сега то споделя съдбата на много малки родопски селца - в него живеят десетина възрастни.

В селцето през 1949 г. тръгнах в първи клас, но учих само една седмица, защото с родителите ми се преместихме в с. Могилица,

където в органите на МВР работеше баща ми.

- Вярно ли е, както пише пресата от 2007 г., че прочутата Руфинка (от песента „Руфинка болна легнала“) е с родови корени от Попрелка - махалата на с. Кремене, и дори, че е намерен гробът на тази героиня от трогателната родопска песен?

- Така се говори. Тя се казвала Руфия, чийто род Чакалски се изселва в Турция и няма как да узнаем това от първоизточника. Но по-старите жители на селото смятат, че наистина в песента се разказва историята на българомохамеданката Руфинка от махалата Попрелка и тя е погребана там.

- Как започва Вашият път към образованието и професията?

- Баща ми почива твърде млад, на 39 години. Майка ми остава вдовица на 34 години. На ръцете ѝ остават три деца - сестрите ми Елена и Росица, и аз - мъжът в семейството. Въпреки трудностите, с които се сблъсква майка ми, на която се налага да върши най-непривлекателната работа, за да ни изучи и изхрани, и тримата изкласяваме в живота. През 1957 г. отидох в Чепеларе, за да завърша гимназията. Бях в Дом за деца и юноши „Дичо Петров“, който приютяваше сираци и деца от много бедни семейства на пълна държавна издръжка. Този Дом е моята, а и не само моята, голяма школа за израстване, възпитание и образование. Първият ми възпитател бе известният навремето пещерняк Димитър Райчев, който проучва Триградското ждрело и Ягодинската пещера. Той научи възпитаниците си на дисциплина, ред, труд, честност. В гората ни водеше известният чепеларски лесовъд Караиванов. Най-вероятно тогава пламна в мен това огънче на любов към природата. След

не е поставен достойно място

гимназията нямах право да кандидатствам във висше учебно заведение, макар да знаех вече къде искам, и отидох войник, а след като се уволних, нямах средства да направя тази крачка. Година и половина работех като геофизичен оператор в „Геоложки проучвания“, събрах някой лев и през 1964 г. се явих на изпитите във ВЛТИ за редовен студент. Завърших през 1969 г., живеейки на общезитие и разчитайки само на стипендията си.

- За кого от преподавателите Ви пазите ценен спомен?

- Единствената цел на професорите ни в Лесотехническия бе да подготвят високообразовани лесовъди. От човешките им качества научих колко е важен подходът към хората, умението да общуваш интелигентно и спокойно, което много помогна в по-нататъшната ми работа като ръководител. Най-светлата личност за мен бе проф. Боян Захариев, при когото се записах и в кръжока по горски култури, и три години с най-голямо увлечение се занимавах с изследване на посевните материали на елата у нас. Ами проф. Асен Биолчев, чийто лекции за нас бяха невероятни като театрално представление!

- От Вашия добър приятел и състудент Иван Ербакамов зная, че сте завършили като първенец на випуска. Това не Ви ли даде шанс да останете на работа в София, във висшата горска администрация?

- Когато се явих в министерството за разпределение, което бе задължително за онова време, кадровикът на ведомството Марин Тошков започна: „Избирай...“ Но аз казах бързо: „Отивам в Герзовица“. Така на 1 април 1969 г. започнах работа като началник-участък „Герзовица“ на Горското стопанство - Смолян. След една година бях назначен за заместник-директор и на тази длъжност останах 8 години, след което преминах в регионалната горска

служба и като ръководител на РУГ - Смолян, се пенсионирах през 2005 година. Лесовъд с над 35-годишен стаж.

- Намирате ли фрапиращи разлики между Вашето и на сегашните лесовъди професионално поприще?

- Надявам се да имате представа на какво високо и достойно място е бил поставен в нашата страна лесовъдът от последните 30 години на XX век. Тогава те създават най-много гори и в очите на населението са творци. Тогава всеки лесовъд е в гората, а не в канцеларията - независимо дали е началник-участък, с каквато длъжност бе редно да започне завършилият ВЛТИ, или ръководител. Имаше приемственост между поколенията. Имаше решаване на проблеми без много бюрокрация. За дърводобива в ГС - Смолян, нямахме достатъчно местни работници, затова намерихме и докарахме 11 семейства от с. Нова махала, Баташко - с все жените, децата, бабите, кравите. Бяха им осигурени отопляеми бараки за живеене, стол с кухня, фуражи за животните. Работата ми като главен специалист по стопанисване в окръжната горска служба в Смолян бе по времето на най-големите залесявания, които годишно стигаха над 50 000 дека, а само Горското в Златоград имаше към 10 000-12 000 декара. Обикалях по Златоград, Неделино, селата, където имаше много ерозирали площи, но местните не навсякъде бяха съгласни да залесяваме. Всичко ставаше с много разговори, разяснения и така постигахме разбирателство, резултат от което са огромни и красиви гори. Имаше момент, когато окръжното ръководство нареди навсякъде да се развива козарството. Много от стадата се настаняваха в местата, които тъкмо бяхме залесили, и се налагаше да водим окръжните и местните ръководители, за да показваме какви поразии нанася козата. И това бе разбрано. Всичко това показва голямата роля и зачитане на мнението на лесовъдите тогава. В днешно време далеч не е така.

- Тревожи ли Ви особено много нещо в развитието на горския сектор днес?

- Такова понятие като „бивш лесовъд“ няма. И очите му, и сърцето му завинаги са в гората. Затова, когато сме вече извън службата, продължаваме да се вълнуваме от проблемите ѝ. Не мога да възприема сегашната огромна бюрокрация и бумацината. Всички се възмущават - и млади, и стари лесовъди, но никой нищо не променя те да намалееят. Лесовъдът е станал канцеларист, а неговото място е в гората, а не на бюрото. Компютърът е улеснение, а не средство да следиш процесите в гората. Много уважавам работещите в РДГ - Смолян, виждам огромното им натоварване, виждам натиска на обществото върху тях. Но не виждам достатъчно защита и отговорност на висшите фактори това да се промени в по-добра посока. Професията стана непривлекателна, а няма добра кадрова политика. През 1990 г., във връзка с осигуряване на необходимите кадри с висше образование за горите, като началник на Регионалната дирекция сключих договор с 80 стипендианти - 10 от които да завършат икономика, а останалите - лесовъдство. Те се върнаха на работа в горските стопанства на региона и когато се пенсионирах през 2005 г., навсякъде имаше млади кадри. Не може да не ме тревожи извънредната политизация в системата на горите. Трудно ми е да възприема създаването на мегапредприятията за управлението на горското стопанство в страната.

- И все пак какво най-ценно запазвате в себе си след изминатия професионален и житейски път?

- Имало е доста трудности, но съм доволен, че с цялата лесовъдска колегия от Смолянския регион сме работили добре. На директорите, които събирах всеки месец, казвах да работят честно и да не създават напрежение в колективите. Особено съм щастлив да виждам море от културите, които създадохме с много труд и любов. В личен план съм доволен от семейството и дъщерите ми, от техните професии на медицински работник и икономист. Имам добри и уважавани зетьове и трима внуци, които много ме радват.

**С госта разговаря Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ**

Саморасляци

Сега старият горски бай Нено Балканджията в един бар и си пийва. До него се доближава барманът и го пита:

- Господине, чашата Ви е празна, не желаете ли още една?
- А защо са ми две празни чаши? - недоумява бай Нено.

Тъсегката пита Неновица:

- Защо ти е синьо окомото? Пагна ли?
- Не, от Нено ми е.
- Ама той не беше ли в командировка?
- И аз така мислех...

Компанията на бай Нено дискутира в кръчмата как живеят самотните мъже и жени.

- Мъж без жена е като куче без бълхи - живее, но му е скучно - коментира мъдро старият горски.
- А жена без мъж е като бълха без куче - живее, но няма кого да хапе.

Дискусията продължава на здравни теми - коя болест е за предпочитане - алцхаймер или паркинсон.

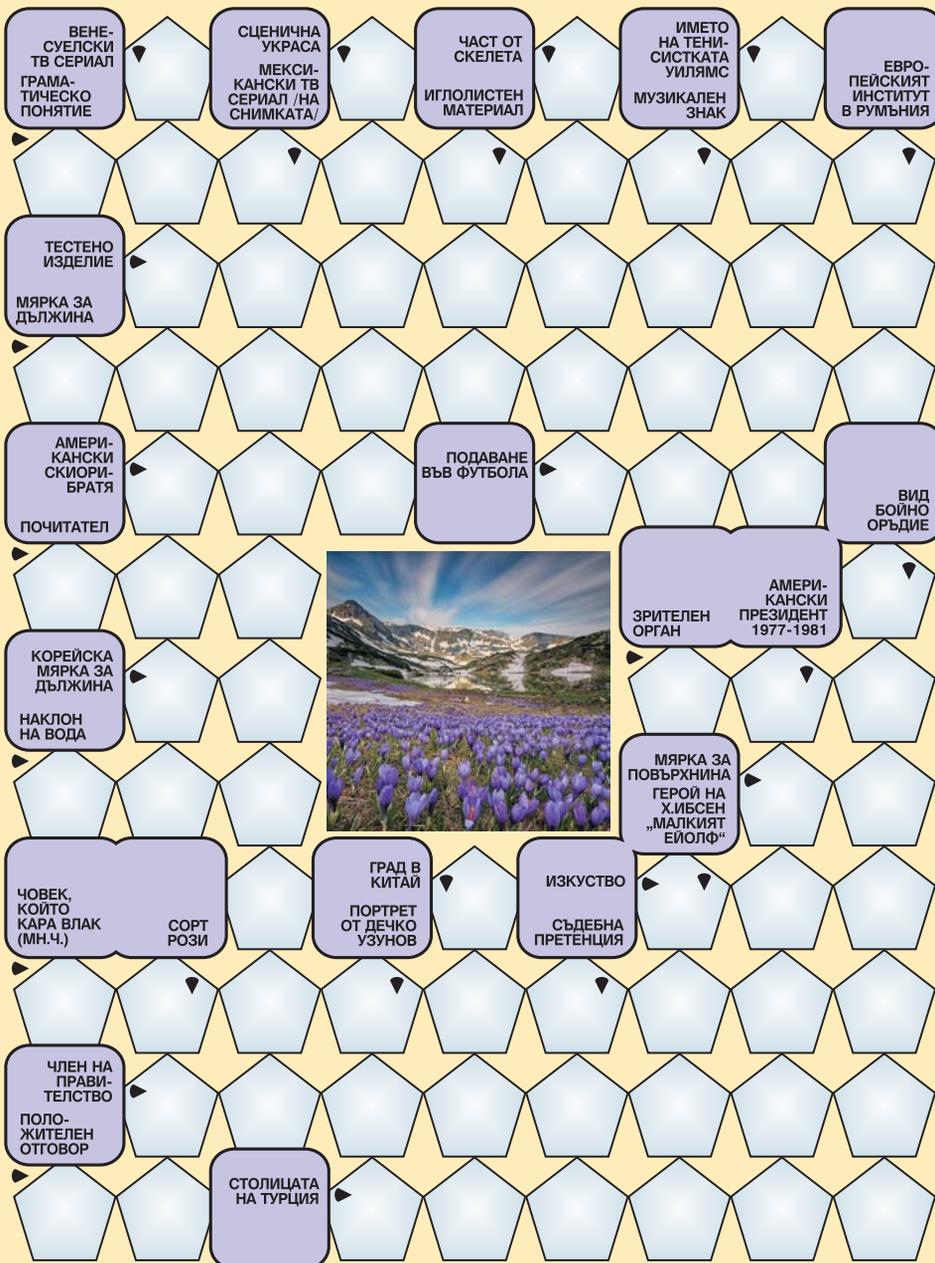
- Алцхаймер - заключава бай Нено. - По-добре е да забравиш да платиш за бирата, отколкото да я разлееш.
- А знаеш ли пък как трябва да се пие? - провокира го негов сътрапезник.
- Зная, разбира се, и се учете. Пий готозава, докато дамата, с която си, ти се вижда красива, но спри, щом се появи желание да се ожениш за нея.

Директорът на Горското гледа новата си секретарка със зяпнала уста.

- Три деца, г-н директор - побутва го старият горски.
- Три деца! Толкова млада и три деца?
- Не тя, вие!

Жената на бай Нено чете Библията.

- Дядо, какво чете баба? - пита малкият Ненчо.
- Готви се за приемен изпит.

РЕЧНИК: АСТА, ИНИН, МОРТИРА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 2/2017:

ВОДОРАВНО: „Зелени години“, Регенератор, Наган, „На мама“, Кефал, Варак, Лоно, Арап, Нане, Илик, Вар, Насока, Аба, Оратор, Капиляри, Апе, Вик, Гамен, Пита, Елак, Мока, Амонал, Мак, Камила, „Тараре“, Атом, Тото, Алидада, Работа, „Анар“.

ОТВЕСНО: Теракота, Аниматор, Леген, Рап, Токата, Мегафон, Бивак, Роб, Нена, Анали, Ака, Син, Лана, Яке, Арат, Ген, Ресор, Ламела, Морава, Оригами, „Дама пика“, Аколада, Ситар, Латам, Натан, Номади, Опера, Ода, Сирак, Корен, Ламар.

СУШИЛНИ ЗА
• ТАЛАШ • ТРИЦИ • ЧИПС

ПАЗАРДЖИК
КЛИМАТЕТ

WWW.KLIMATET.COM ☎ 0898/ 61 45 81

Сълзите за грънчаря

Чувала съм от майсторите грънчари, че жена не може да бъде добра в занаята, защото няма как да удържи тежките топка глина и грънчарски кръг с крехките си ръце. И не се съгласявах. Но когато в Музея на бусинската керамика се натъкнах на паничката със „сълзите на грънчаря“, сложена до старата пещ, се замислих дали тежкия труд при тоя занаят не е истина.

Музеят в Бусинци, открит през 1982 г., е приютил 200 оригинални експоната, формите им са около 100, изработени са от майстори от Бусинци и околните села. Оригинална е и над 100-годишната грънчарска пещ.

Бусинската керамична школа, стъпила с дълбоките си корени в средновековната българска грънчарска традиция, разцъфтява през Българското Възраждане. Подобно на Троян през XVII-XIX в. трънското село Бусинци разцъфтява като един от най-значимите центрове на грънчарството с 300 работилници и няколко хиляди занаятчии. Керамични съдове с най-разнообразно предназначение отиват не само по българските градове, но и до жарките Сирия, Египет, Тунис, до пищния Цариград. После занаятът запада. Още по-после, съвсем в наше време - се модернизира. Но на масата на съвременника рядко ще видите оригинални или модерни български керамични съдове.

С какво се отличава класическата бусинска керамика? Тя не е опростена и съдовете, особено ритуалните, се извайват като скулптура. Тя е богато оцветена в отличителните нюанси на зеленото и жълтото. Тя винаги е орнаментирана. Естествено ще я различавате, ако си дадете труда и ви трябва. Музейните сбирки са за това - да съхранят и да заинтересоват. Аз се загледах например в една сцена, изобразена върху съд от началото на XX в. - лъв и лъвица, вързани със синджир, а между тях скръбна жена с черна забрадка - символ на Македония, останала под турско робство. История върху грънец. Но в керамиката има и музика - от имената на изделията като крондири, сватбарски стомни, рукатки, кадилници, оканичета. И смях - от „шегаджийските“ стомни с по няколко дупки, чучурчета и дръжки.

Имената на майсторите са много. Но най-значимите са Костадин и Петър Гигови - баща и син. Те са светлата памет на бусинската керамика - откриват я за модерния свят. Бащата представя бусинската керамична школа на Първото българско изложение в Пловдив през 1892 г. и получава първа награда и парична сума, с която построява в Бусинци семейна къща. Тя се намира срещу музея и е обявена за паметник на културата. Неговият син прославя бусинската керамика далеч зад пределите на България. Работите му са изложени в Британския музей в Лондон, в Лувъра и Музея на човека в Париж и в музейните сбирки в САЩ, Канада, Япония. Петър Гигов (починал през 1991 г.) става инициатор на създаването на Музея на бусинската керамика.

А „сълзите на грънчаря“? Те са друг грънчарски символ, от легендата за Св. Спиридон, който дълго се опитвал да направи глинена паница и все не успявал, докато не се разплакал горчиво върху сухата пръст. И разбрал, че трябва и вода, за да стане съд.

Моите сълзи обаче са ЗА грънчаря, както и за много други майстори-занаятчии. Сълзите ми са за това, че катастрофално чезнат не само материалните следи на българската култура, но и паметта за тях. Вижте това богатство в Бусинци, докато не е изчезнало.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

МАШИНИ HUSQVARNA

ЗА СЪВЪРШЕНИ РЕЗУЛТАТИ

Широка гама от лесни за употреба продукти, предназначени да повишат продуктивността не само на Вашата работа, но и на тази на целия Ви екип. За професионалните Ви изисквания ние комбинираме мощност и изключителна устойчивост с леко тегло. За максимален комфорт при дълги смени.

HUSQVARNA 545RX

Високопроизводителна професионална моторна коса с отлична ергономичност, оптимизирана дължина на вала и ъглова предавка под 35 градуса. Оборудвана с двигател X-Torq®, осигуряващ висока мощност и ниска консумация на гориво. Доставка със самар Balance X.

45,7 см³, 2,1 kW, 8,7 кг

 Husqvarna®

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910
e-mail: info@agroland.eu
www.husqvarna.bg